

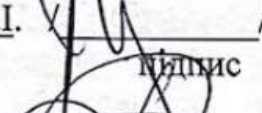

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної (магістерської) роботи
за спеціальністю 071 – «Облік і оподаткування»

на тему: Удосконалення обліку виробничих запасів та особливості їх
оподаткування

Виконав: студент 2 курсу, групи ОП-23м	<u>Литвиненко В.В.</u>	
	ПІБ	підпис
Керівник	<u>д.е.н., проф. Іщенко М.І.</u>	
	ПІБ	підпис
Нормоконтролер	<u>д.е.н., проф. Брадул О.М.</u>	
	ПІБ	підпис
Завідувач кафедри	<u>к.е.н., доц. Адамовська В.С.</u>	

Криворізький національний університет
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування
 Другий (магістерський) рівень
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
 Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
 Завідувач кафедри ООПУА
 к.е.н., доцент Адамовська В.С.

«28» червня 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну (магістерську) роботу здобувача вищої освіти

Литвиненко Валентина Вячеславовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Удосконалення обліку виробничих запасів та особливості їх оподаткування»

керівник роботи Іщенко Микола Іванович, д-р екон. наук, професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом по КНУ від «28» червня 2024 року № 518 с

2. Строк подання студентом роботи 10 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи Закон України про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні; Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 1, 9, 16; МСБО 2 «Запаси»; Податковий кодекс України; облікові дані та звітність ПАТ «Криворізький хлібокомбінат № 1»; дослідження та наукові статті вітчизняних і закордонних авторів

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. ТЕОРЕТИНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.

2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПАТ «КРИВОРІЗЬКИЙ ХК № 1»

5. Перелік графічного матеріалу:

3 таблиці: Визначення ВЗ, що наведені у науковій фаховій літературі; Аналіз ефективності використання ресурсів та фінстійкості ПАТ «КХК №1»; Динаміка економічних показників діяльності ПАТ «КХК №1».

26 рисунків: Визначення поняття «виробничі запаси» у відповідності до П(С)БО 9; Умови визнання запасів активами; Етапи оцінки запасів відповідно до НПСБО 9; Оцінка запасів відповідно до НПСБО 9; Облік ТЗВ; Методи оцінки ВЗ при їх вибутті; Складові елементи запасів підприємства; Класифікація запасів ; Класифікація основних складових елементів допоміжних матеріалів; Динаміка основних фінансових показників ПАТ «КХК №1» за

2022–2023 роки; Динаміка показників ефективності використання ресурсів фінансової ПАТ «КХК» за 2022–2023 роки; Відділи бухгалтерської служби ПАТ «КХ №1»; Аналітичні рахунки у розрізі видів сировини та матеріалів; Етапи контролю наявності та руху ВЗ; Документування операцій з ВЗ; Обов'язкові реквізити форми № М-2; Порядок оформлення ТТН; Обов'язкові реквізити форми М-7; Особливості складання ф. М-12 Особливості складання ф. М-16; Особливості складання ф-м М-8, М-9; Особливості складання ф-м М-11; Організація обліку ВЗ на ПАТ «КХК №1»; Організація аналітичного синтетичного обліку «КХК №1»; Класифікація субрахунків до рахунку «ВЗ»; Класифікація субрахунків до рахунку 20 «Виробничі запаси».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	Брадул О.М., професор	10.12.24	10.12.24
Розділ 2	Брадул О.М., професор	10.12.24	10.12.24

7. Календарний план:

№ з/п	Етапи роботи	Термін виконання	Позначення про виконання
1.	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	28.06.2024	Виконано
2.	Збір матеріалів до кваліфікаційної (магістерської) роботи	28.06.2024-20.07.2024	Виконано
3.	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної (магістерської) роботи	21.06.2024-15.08.2024	Виконано
4.	Підготовка I розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи та подання його консультанту	16.08.2024-24.10.2024	Виконано
5.	Підготовка II розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи та подання його консультанту	25.10.2024-29.11.2024	Виконано
6.	Підготовка вступної частини	30.11.2024	Виконано
7.	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи студентом	04.12.2024	Виконано
8.	Отримання відгуку керівника	05.12.2024	Виконано
9.	Попередній захист роботи	06.12.2024	Виконано
10.	Захист роботи	19.12.2024	Виконано

Дата видачі завдання «28» червня 2027 р.

Студент

(підпис)

Литвиненко В.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Іщенко М.І.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

	стор.
ЗАВДАННЯ НА РОБОТУ	2
РЕФЕРАТ	4
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	5
ВСТУП	6
1 ТЕОРЕТИНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	9
1.1 Аналіз та оцінка різних підходів до визначення сутності поняття «виробничі запаси»	9
1.2 Критерії визнання та оцінювання виробничих запасів згідно нормативно-правових документів, що регламентують порядок їх обліку та оподаткування	13
2 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПАТ «КРИВОРІЗЬКИЙ ХК № 1»	26
2.1 Особливості діяльності та аналіз показників діяльності ПРАТ «Криворізький ХК №1»	26
2.2 Аналітичні дослідження забезпеченості ПАТ «КХК №1» виробничими запасами та оцінка величини впливу на результативність діяльності	33
2.3. Критичний аналіз стану організації обліку на ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1»	35
2.4 Бухгалтерський облік виробничих запасів дослідження на ПАТ «КХК №1»	40
2.5 Відображення у фінансовій звітності ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» операцій з виробничими запасами	53
2.6 Заходи оптимізації системи обліку виробничих запасів	56
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	68

Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну (магістерську) роботу на тему:
Удосконалення обліку виробничих запасів та особливості їх оподаткування

ДР: 67 сторінок, 3 таблиці, 26 рисунків, 41 джерело, 10 додатків.

Мета ДР: дослідження теоретичних засад і практичних аспектів обліку і оподаткування виробничих запасів та розробка рекомендацій щодо удосконалення методики обліку та оптимізації податкового навантаження з урахуванням особливостей діяльності ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» та чинного законодавства України.

Об'єкт дослідження є процеси обліку та оподаткування виробничих запасів включаючи методи їх оцінки, ведення аналітичного та синтетичного обліку, а також особливості оподаткування, пов'язаного із придбанням, використанням та списанням запасів у відповідності до чинного законодавства.

Предмет дослідження: методологічні та організаційні підходи до ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів, нормативно-правові аспекти регулювання їх оподаткування, а також інструменти, які сприяють вдосконаленню облікових процесів та оптимізації податкового навантаження ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1»

Методи дослідження: аналітичне вивчення порядку ведення обліку та оподаткування операцій з наявності та руху виробничих запасів.

Результати дослідження: пропозиції представлені в роботі дозволять оптимізувати процес обліку і оподаткування операції з наявності та руху виробничих запасів, знизити ризики виникнення помилок в обліку і забезпечити відповідність законодавчим вимогам.

Ключові слова: оборотні активи, виробничі запаси, запаси, матеріали, сировина.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

1. БО – бухгалтерський облік;
2. ВЗ - виробничі запаси;
3. Вп – вартість первісна;
4. грн. – гривні;
5. див. – дивіться;
6. дод. – додаток;
7. ГК – грошові кошти;
8. Д/З – дебіторська заборгованість;
9. Дт –дебет;
10. ЗУ – Закон України;
11. КХК – Криворізький хлібокомбінат;
12. Кред.забор.- кредиторська заборгованість;
13. Кт- кредит;
14. МВО – матеріально відповідальна особа;
15. МСФЗ – міжнародні стандарти фінансової звітності
16. МСБО – міжнародні стандарти бухгалтерського обліку
17. Необ/А необоротні активи;
18. п. – пункт;
19. ПАТ – приватне акціонерне товариство;
20. ПКУ – Податковий кодекс України;
21. П(С)БО – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку;
22. рис. – рисунок;
23. С/В- собівартість;
24. табл. – таблиця;
25. т/д – тон на добу;
26. ТТН- товарно-транспортна накладна;
27. ТРП – товари, роботи, послуги;
28. ТМЦ – товарно-матеріальні цінності
29. ЧД – чистий дохід;
30. Фін. рез. – фінансовий результат;
31. Ф. – форма.

ВСТУП

У сучасних умовах економіки, коли підприємства прагнуть до оптимізації витрат та підвищення ефективності, правильна організація обліку запасів набуває особливої актуальності. Організація обліку виробничих запасів не лише впливає на достовірність фінансової звітності, але й відіграє вирішальну роль у забезпеченні безперебійного виробничого процесу. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю удосконалення облікових процедур у контексті інтеграції національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), що сприяє підвищенню прозорості фінансової інформації та залученню інвестицій. Недосконалість обліку виробничих запасів може призводити до спотворення собівартості продукції, помилок у визначенні фінансових результатів і зниження конкурентоспроможності підприємства.

Значний внесок у дослідження проблем обліку виробничих запасів зробили такі вчені, як О.С.Ф. Голова, В.В. Сопко, М.Т. Білуха, Бутинець Ф.Ф., Кужельний М.В. та інші. Проте багато питань, зокрема гармонізація обліку запасів з міжнародними стандартами, використання сучасних інформаційних систем обліку та аналітичного обліку запасів, залишаються відкритими для подальшого дослідження.

Метою роботи є дослідження теоретичних засад і практичних аспектів обліку і оподаткування виробничих запасів та розробка рекомендацій щодо удосконалення методики обліку та оптимізації податкового навантаження з урахуванням особливостей діяльності ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» та чинного законодавства України.

Для досягнення зазначеної мети поставлено наступні завдання:

- розкрити теоретико-методологічні основи обліку і оподаткування виробничих запасів;
- проаналізувати нормативно-правову базу, що регулює облік оподаткування запасів в Україні;

- оцінити результативність діяльності хлібокомбінату проаналізувавши основні економічні показники;
- дослідити методика обліку запасів на ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1»;
- провести оцінку впливу методів обліку ВЗ на фінансові результати та податкові зобов'язання ПАТ «КХК»;
- виявити проблемні аспекти в організації обліку ВЗ на підприємстві;
- розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку виробничих запасів із врахуванням міжнародних стандартів.

Об'єктом дослідження є процеси обліку виробничих запасів включаючи методи їх оцінки, документальне оформлення операцій, ведення аналітичного та синтетичного обліку, а також особливості оподаткування, пов'язаного із придбанням, використанням та списанням запасів у відповідності до чинного законодавства.

Предметом дослідження є методологічні та організаційні підходи до ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів, нормативно-правові аспекти регулювання їх оподаткування, а також інструменти, які сприяють вдосконаленню облікових процесів та оптимізації податкового навантаження ПАТ «КХК №1»

Теоретико-методологічною основою дослідження стали праці провідних вітчизняних і закордонних вчених у галузі бухгалтерського обліку, нормативно-правові акти України, міжнародні стандарти фінансової звітності, а також практичний досвід організації обліку на підприємстві.

Методика дослідження базується на загальнонаукових методах теоретичного узагальнення та аналізу, зокрема: метод порівняння, який використовувався для зіставлення нормативно-правової бази України з міжнародними стандартами; метод аналітичного дослідження, застосований для оцінки руху та залишків виробничих запасів; метод спостереження та узагальнення, використаний для виявлення проблем в обліку запасів на підприємстві.

Удосконалення системи обліку і оподаткування запасів, що дозволить а ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» пропозиції представлені в роботі дозволять оптимізувати процес обліку і оподаткування операції з наявності та руху виробничих запасів, знизити ризики виникнення помилок в обліку і забезпечити відповідність законодавчим вимогам. Результати дослідження мають практичне значення для підвищення ефективності організації бухгалтерського обліку на підприємстві та вдосконалення його відповідно до міжнародних стандартів.

1 ТЕОРЕТИНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1 Аналіз та оцінка різних підходів до визначення сутності поняття «виробничі запаси»

У науковій літературі термін «цінності» часто використовується для визначення запасів, зокрема в праці Лень В.С. і Гливенко В.В. [20]. Однак поняття «цінність» є описовою категорією, що характеризує запаси як економічний елемент, здатний приносити вигоди підприємству та задовольняти інтереси власника.

Відповідно до поглядів Бутинця Ф.Ф. [3], Кужельного М.В. [17], Рубан Л.О. [36] та Подолянчук О.А. [27], запаси слугують активами, які складають основну частину майна підприємства. Дослідники, такі як Довга Т. А [6], Бондаренко О. М. [2] акцентують увагу на терміні «товарно-виробничі запаси», які використовуються у виробничому процесі та формують резерви підприємства, відображаючи специфіку матеріальних елементів виробництва.

Очеретько Л. М., Романова Ю. Ю. [25] аналізують запаси через призму видів підприємницької діяльності: виробничої, комерційної чи грошово-кредитної. У виробничій діяльності запаси включають різні види сировини та матеріалів, тоді як у комерційній сфері це ГП (с/г продукція, промислова тощо), що закуповується підприємствами для подальшого продажу.; в контексті грошово-кредитної діяльності — гроші та грошові документи [25].

При економічному підході виробничі запаси визначають, як матеріальні ресурси, які зберігаються на підприємстві з метою використання у виробничому процесі для створення продукції чи надання послуг. Запаси вважаються одним із ключових компонентів оборотних активів і мають безпосередній вплив на обігові кошти підприємства. Так, Ковальов В. В. визначає «виробничі запаси», як частину оборотних засобів підприємства, яка

бере участь у створенні нової вартості у виробничому процесі [13]. Коваль Н.І. розглядає запаси, як елемент оборотного капіталу, що призначений для безперервного виробничого процесу і генерує дохід підприємства [14].

З урахуванням фінансових аспектів, запаси розглядаються як актив, який має бути оптимально управлінським для забезпечення ліквідності та ефективності роботи підприємства. Деякі дослідники підкреслюють важливість обліку запасів для забезпечення точного відображення фінансових показників підприємств.

Інші дослідники - Бутинець Ф. Ф., Сопко В.В. зосереджуються на ролі запасів у виробничій діяльності. Бутинець Ф. Ф. наголошує, що виробничі запаси включають матеріали, сировину, напівфабрикати тощо, які використовуються у виробництві готової продукції. А Сопко В.В пропонує, щі і виокремлювати стратегічні та поточні запаси, що дозволяє по-різному підходити до їх обліку.

Як виробничі запаси, Шестерняк М.М., Мудра А.Я пропонують визначати матеріальні цінності, що придбані підприємством для подальшої обробки чи використання у процесі виробництва [38].

Кудіна О.М. зазначає, що «виробничі запаси — це сукупність матеріальних ресурсів, які знаходяться на підприємстві та використовуються для забезпечення безперервності виробничого процесу» [18]. Автор, саме підкреслює важливість своєчасного поповнення запасів для уникнення перебоїв у виробництві.

Враховуючи обліково – управлінський аспект, визначати запаси об'єктом планування, аналізу і управління, необхідний для підтримки безперервності виробничої діяльності пропонує Савицька Г. В. В свою чергу Ковальов В.В , також дотримується подібної думки, пропонує визначати що виробничі запаси об'єктом бухгалтерського обліку, які підлягають постійному контролю та аналізу.

Алімова Т.А. досліджує запаси через призму логістики та управління матеріальними потоками. Автор підкреслює, що оптимізація логістичних

процесів є визначальним фактором для ефективного управління виробничими запасами.

В останні роки науковці досліджують виробничі запаси з позицій оптимізації їх обліку, управління та впливу на стійкість підприємств. Отже:

- при матеріально-ресурсному підході виробничі запаси розглядаються як сукупність матеріальних ресурсів, які забезпечують безперебійність процесу виробництва;

- при економічному підході запаси розглядаються як частина оборотних активів, що створюють додану вартість;

- при обліково-управлінському підході - виробничі запаси є об'єктом бухгалтерського обліку та аналізу, що впливає на фінансову звітність підприємства;

- при логістичному підході запаси розглядаються як елемент управління потоками матеріалів для мінімізації витрат та забезпечення ритмічності виробництва;

- при стратегічному підході, запаси є елементом стратегічного управління для забезпечення стійкості підприємства;

- при фінансовому підході запаси розглядаються як інвестиції в обігові активи, що мають значний вплив на ліквідність підприємства;

- при системному підході, запаси є частиною єдиної системи управління підприємством, що впливає на всі етапи виробничого процесу.

Зазначені підходи розкривають багатогранність поняття і демонструють його значущість запасів у різних аспектах діяльності підприємства.

Тож, Подмешальська Ю. В. наголошує на важливості бухгалтерського та управлінського обліку виробничих запасів як основи для стратегічного управління підприємством, що дозволяє забезпечити ефективність використання ресурсів та зменшити витрати.

Левченко О.П. розглядає ВЗ як критично важливий компонент обігових активів, що потребує оптимального контролю за залишками для уникнення надлишкових витрат і забезпечення безперебійності виробничих процесів.

Автори підкреслюють необхідність правильної організації облікової системи виробничих запасів через деталізацію номенклатури, нормування запасів та організацію складського обліку для підвищення точності фінансової звітності.

Таблиця 1.1. – Визначення ВЗ, що наведені у науковій фаховій літературі

Автор	Сутність поняття
Шестернак М.М.	«виробничі запаси — це активи, які перебувають у процесі виробництва і знаходяться на підприємстві у вигляді основних і допоміжних матеріалів, сировини, напівфабрикатів, палива, комплектуючих, запчастин та інших матеріалів, що споживаються в ході операційного циклу (у виробничому процесі або при наданні послуг) та складають матеріальну основу продукції підприємства» [35]
Дмитренко А.В.	«виробничі запаси - це сукупність предметів праці, які перебувають на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі, так і для будь-яких інших потреб підприємства за умови їх повного споживання в одному операційному циклі» [7]
Подмешальська Ю. В.	«виробничі запаси — це інструмент стратегічного управління, що впливає на ефективність використання ресурсів» [35]
Бутинець Ф. Ф.	«виробничі запаси — це сукупність сировини, матеріалів і незавершеного виробництва, що підлягають контролю» [3]
Коваль Н.І	«виробничі запаси — це частина оборотних активів, що бере участь у створенні доданої вартості» [14]
Довга Т.А.	«виробничі запаси - це матеріальні ресурси, що забезпечують безперервність виробничого процесу підприємства» [6]
Ковалев В. В.	«виробничі запаси - це об'єкти бухгалтерського обліку, які підлягають систематичному контролю та аналізу» [13]
Левченко О. П.	«виробничі запаси - це критично важливі компоненти обігових активів, що забезпечують ритмічність виробництва» [19]

Джерело: згруповано автором за даними [3, 7,13,14,19, 35]

Дослідження літературних джерел показує, що значна кількість науковців у своїх трактуваннях поняття «запаси» базується на положеннях П(С)БО 9, в той час як інша частина науковців ототожнює цю категорію з матеріальними цінностями, матеріальними ресурсами, товарними або виробничими запасами, продукцією тощо.

Однак таке твердження є помилковим, оскільки матеріальними ресурсами вважаються всі активи, які набувають або можуть набувати матеріально-речової форми, включаючи ОЗ, ІНМА та незавершені капітальні інвестиції.

1.2 Критерії визнання та оцінювання виробничих запасів згідно нормативно-правових документів, що регламентують порядок їх обліку та оподаткування

В Україні облік запасів регулюється національними стандартами, які визначають методологічні основи та вимоги до ведення бухгалтерського обліку.

Розглянемо основні підходи до визначення виробничих запасів у контексті Національного стандарту бухгалтерського обліку (НСБО) 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси».

Нормативна регламентація обліку запасів в Україні регулюється рядом законодавчих актів і стандартів, що визначають порядок формування, обліку та оцінки запасів. Основним документом, що регулює облік запасів, є НПСБО 9 «Запаси». Положення встановлює методологічні основи обліку запасів, які включають визначення складу запасів, критерії визнання їх активами, методи оцінки запасів, а також порядок їх обліку.

Стандартом 9 «Запаси» зазначено, що «запаси є активами, що утримуються для подальшого продажу, знаходяться в процесі виробництва або призначені для споживання під час виготовлення продукції, виконання робіт і надання послуг, а також для управлінських потреб підприємства» [10].

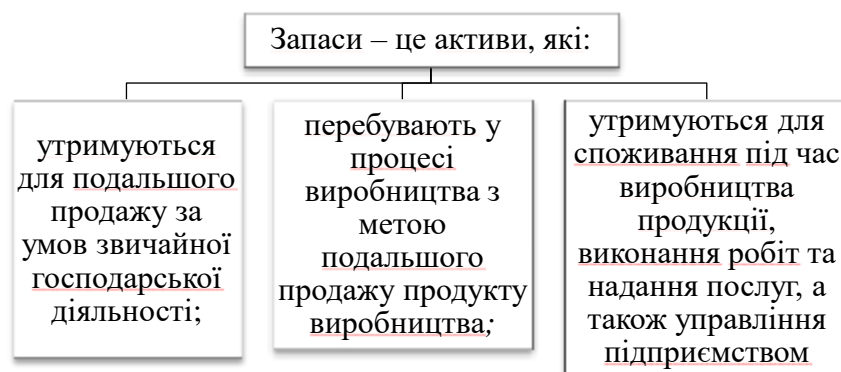

Рисунок 1.1. Визначення поняття «виробничі запаси» у відповідності до П(С)БО 9 [10]

Подібне визначення запасів наводиться у МСБО 2 «Запаси».

МСБО 2 надає визначення запасів як активів, які утримуються для продажу в процесі звичайної діяльності, використовуються у виробництві готової продукції або в наданні послуг, а також для використання в адмінцілях і ми вважаємо, що його слід доповнити зауваженням про те, що використання таких активів може призвести до зростання вартості підприємства [9].

Отже, НПСБО 9 та МСБО 2 мають схожі визначення виробничих запасів, де запаси розглядаються як активи, що використовуються у виробничому процесі або для продажу. Це свідчить про уніфікований підхід до визначення запасів на національному та міжнародному рівнях.

Визначення запасів доповнюють основні положення про визнання активів, закріплене в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [31], забезпечуючи чіткі критерії їх оцінки та відображення у фінансовій звітності для належного відображення фінансового стану підприємства [31] (див. рис. 1.2).

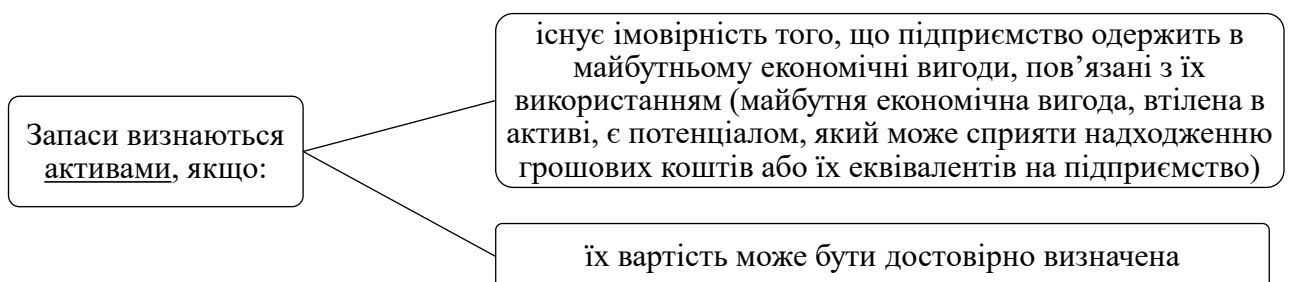

Рисунок 1.2. Умови визнання запасів активами [31]

Важливим етапом в обліку запасів є їх оцінка, яка може здійснюватися за методом собівартості, а також за справедливою вартістю, якщо це передбачено умовами обліку. Облік запасів ведеться за системою безперервного обліку, що дозволяє своєчасно відображати зміни в обсягах запасів та їхній вартості. Важливо відзначити, що ведення обліку запасів базується на принципах, що гарантують об'єктивність, достовірність та своєчасність інформації. ПСБО 9 визначено вимогу вести облік ВЗ за їх фактичною собівартістю, що включає

витрати на придбання, транспортування, обробку та інші витрати, безпосередньо пов'язані з постачанням запасів [10].

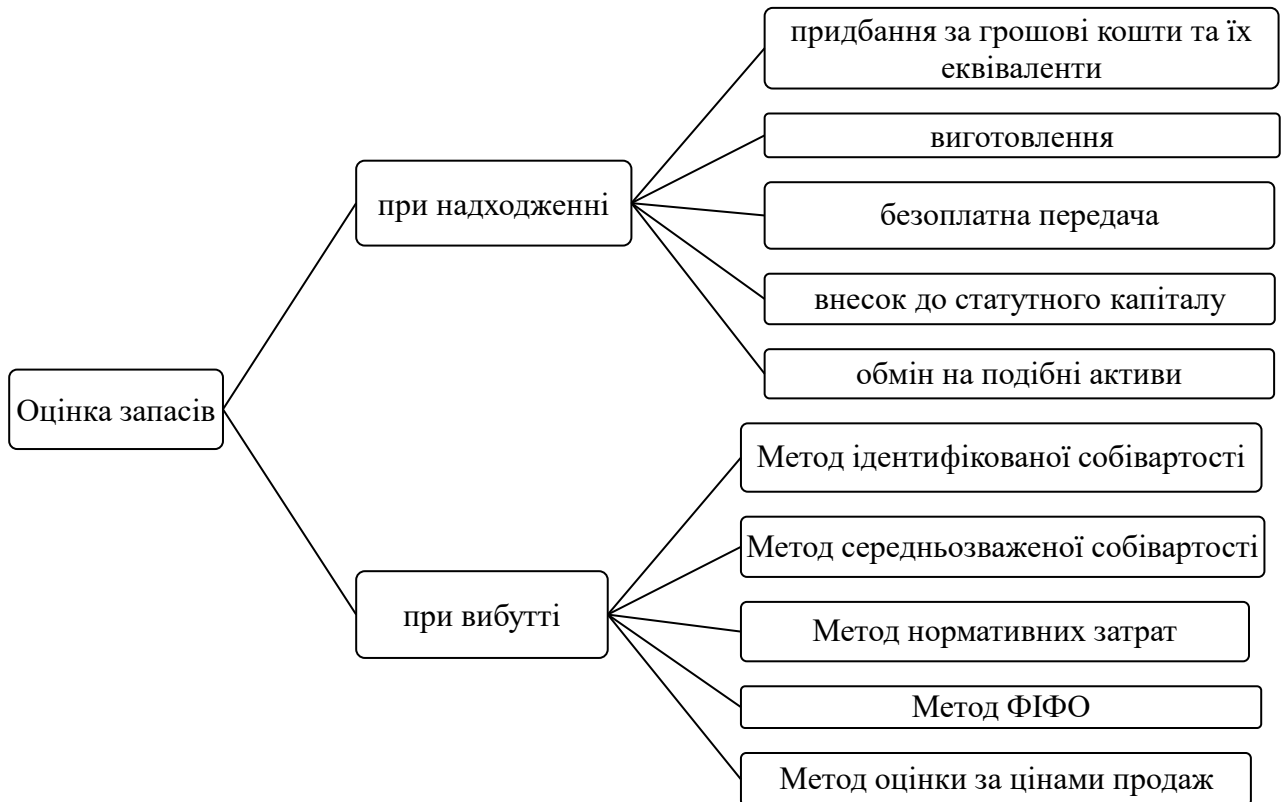

Рисунок 1.3. – Етапи оцінки запасів відповідно до НПСБО 9 [10]

Одержані безоплатно	<ul style="list-style-type: none"> Справедлива вартість запасів з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості запасів, придбаних у постачальника (п. 12 НП(С)БО 9)
Придбані в результаті обміну на подібні активи	<ul style="list-style-type: none"> Балансова вартість переданих запасів. Якщо ВБ перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою і справедливою вартістю переданих запасів включається до складу витрат звітного періоду (п. 13 НП(С)БО 9)
Придбані в обмін на неподібні активи	<ul style="list-style-type: none"> Справедлива вартість отриманих запасів (п. 13 НП(С)БО 9)
Придбані запаси	<ul style="list-style-type: none"> Собівартість запасів, яка складається з фактичних витрат на їх придбання (п. 9 НП(С)БО 9). Формується на стадії закупівлі, транспортування і зберігання до моменту передачі їх у виробництво
Виготовлені власними силами	<ul style="list-style-type: none"> Собівартість їх виробництва визначається за П(С)БО 16 “Витрати” (п. 10 НП(С)БО 16). Формується на стадії виробництва
Внесені до статутного капіталу	<ul style="list-style-type: none"> Погоджена засновниками (учасниками) підприємства справедлива вартість запасів з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості запасів, придбаних у постачальника (п. 11 НП(С)БО 9)

Рисунок 1.4. – Оцінка запасів відповідно до НПСБО 9 [10]

Важливим етапом при встановленні фактичної визначення транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ).

Згідно з П(С)БО 9 До складу ТЗВ належать витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням та транспортуванням запасів до місця їх використання чи зберігання: витрати на транспортування (включаючи фрахт, оренду транспортних засобів); оплата послуг транспортно-експедиційних компаній; витрати на вантажно-розвантажувальні роботи; витрати на страхування вантажів; митні платежі, пов'язані з імпортом; інші витрати, безпосередньо пов'язані із доставкою запасів.

Підприємство може обрати один із двох способів обліку ТЗВ:

Пряме включення: ТЗВ додаються до вартості конкретних одиниць запасів. Використовується, якщо витрати на доставку можуть бути безпосередньо віднесені до окремих партій.

Розподіл: ТЗВ накопичуються на окремому рахунку і розподіляються між запасами пропорційно їхній кількості, вазі, обсягу або вартості.

При застосування методу розподілу - визначається база для розподілу (наприклад, загальна вартість запасів, тоннаж або кількість).

Розподіляється загальна сума ТЗВ між окремими видами або партіями запасів відповідно до обраної бази.

Якщо ТЗВ включаються безпосередньо до собівартості запасів, вони обліковуються разом із вартістю придбання.

У разі накопичення ТЗВ на окремому субрахунку вони списуються на вартість запасів у момент їх оприбуткування або споживання. Важливо зазначити, що правильний облік ТЗВ сприяє формуванню достовірної собівартості запасів, яка використовується для оцінки запасів у балансі та при списанні у витрати.

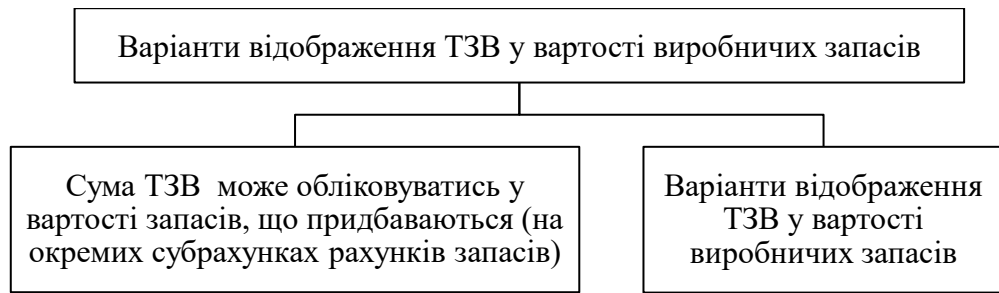

Рисунок 1.5. – Облік ТЗВ [10]

Підприємство регулярно переглядає обраний метод обліку ТЗВ, щоб забезпечити його відповідність принципам обачності та достовірності фінансової звітності.

Методи оцінки запасів у відповідності П(С)БО 9, включають метод середньозваженої собівартості, метод FIFO, метод нормативних затрат, метод ціни продажу, метод дентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів [10].

Вибір методу залежить від облікової політики підприємства та специфіки його діяльності. Додатково, підприємства можуть використовувати методи групової оцінки запасів, що спрощує облік, особливо в умовах масового виробництва.

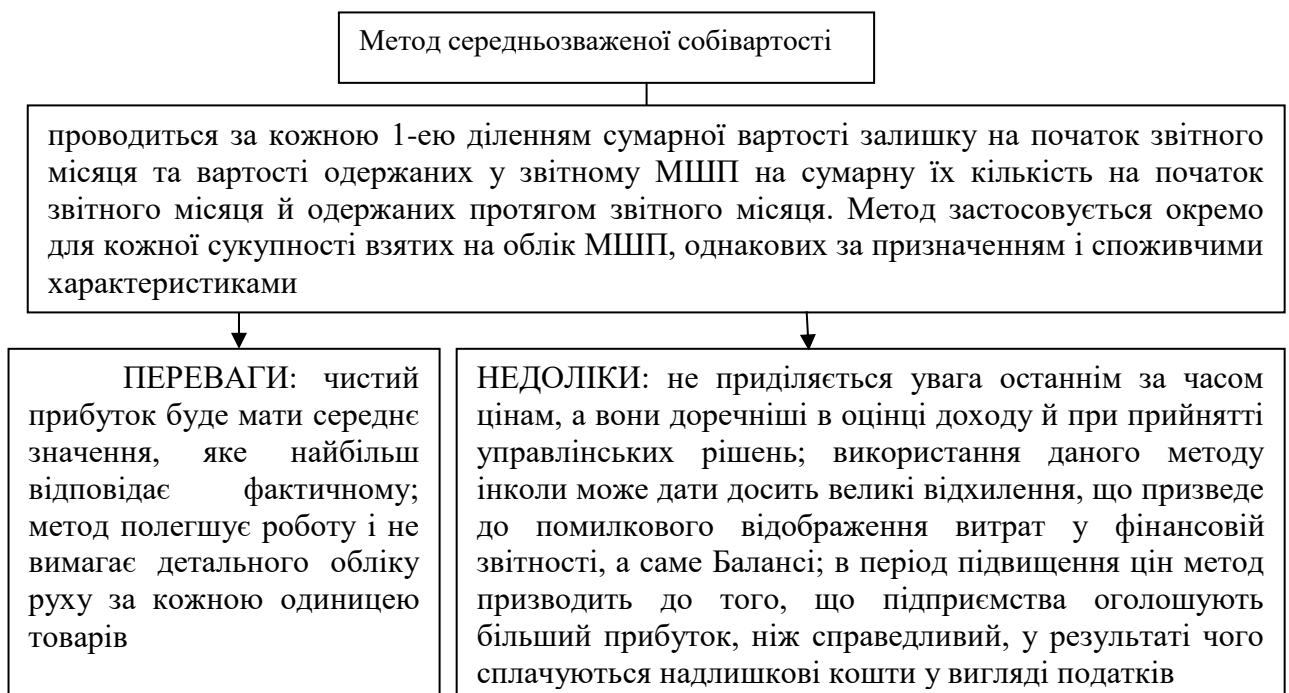

Рисунок 1.6. - Методи оцінки ВЗ при їх вибутті [10]

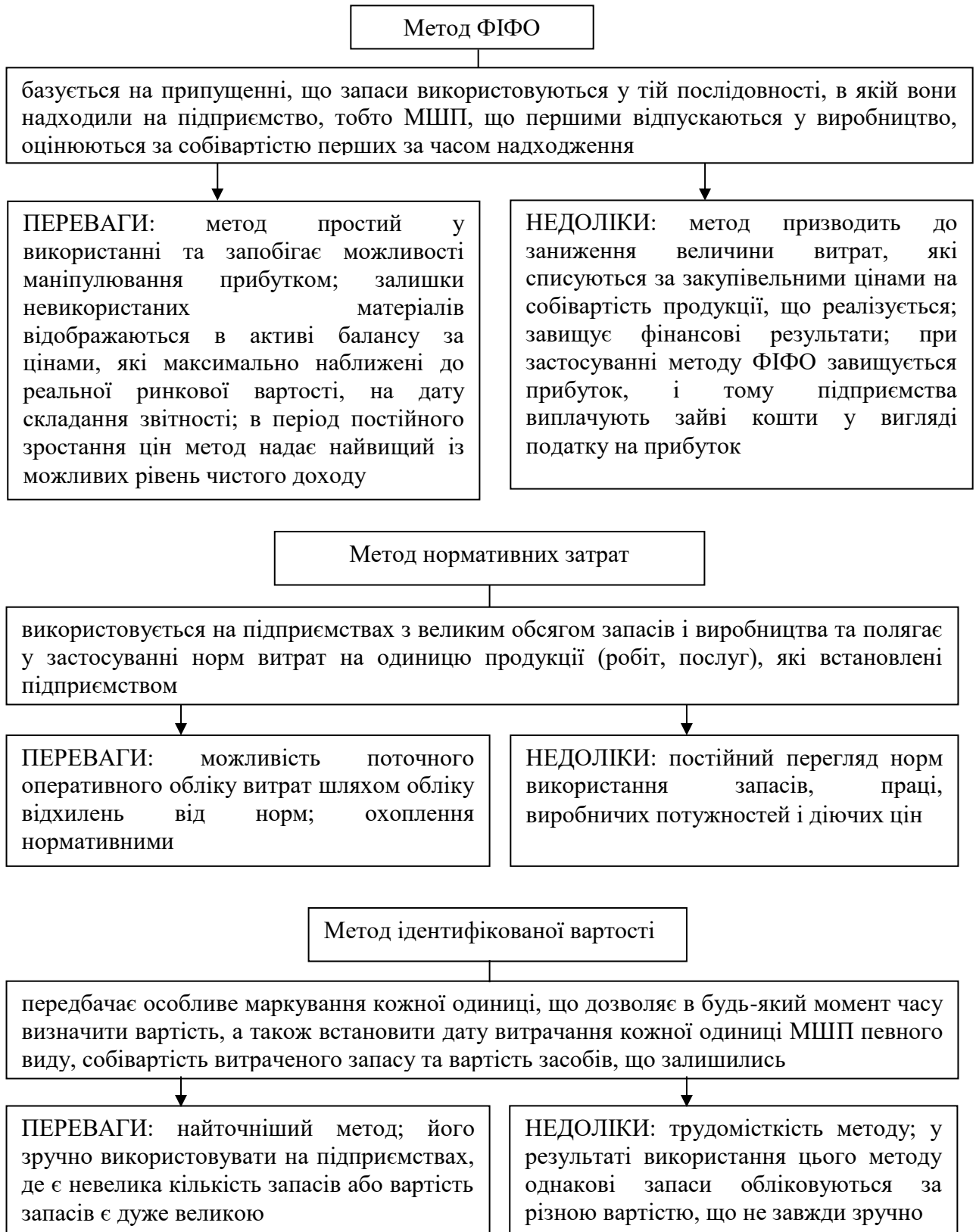

Рисунок 1.6. - Методи оцінки ВЗ при їх вибутті [10]

Для забезпечення достовірної оцінки ВЗ важливе значення має їх правильна класифікація. Основна класифікація запасів визначена

законодавством, зокрема Планом рахунків [31]. Відповідно до нього, запаси поділяються на такі категорії: матеріали, готову продукцію, незавершене виробництво, товарно-матеріальні цінності та інші види запасів (див.рис. 1.7)

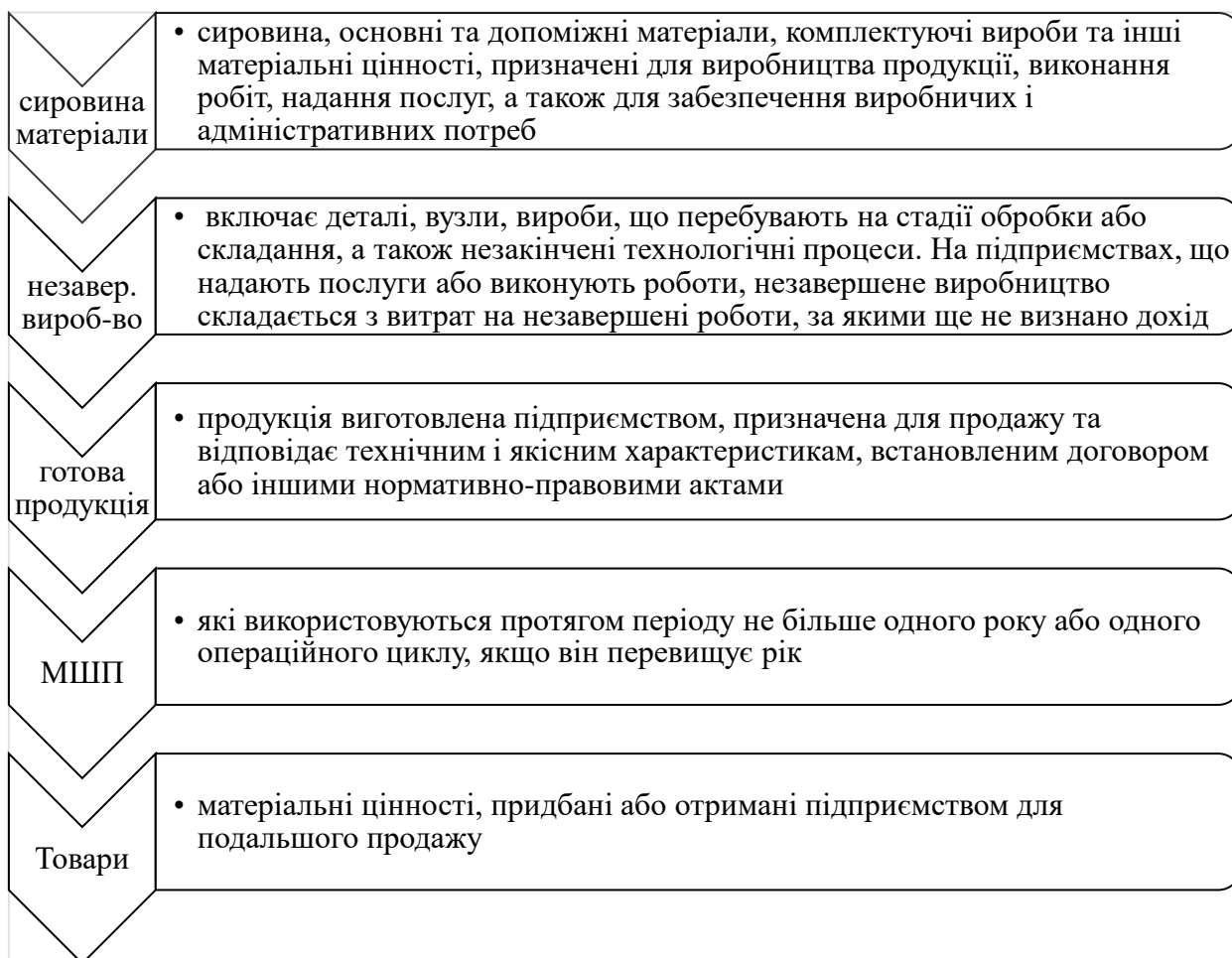

Рисунок 1.7. Складові елементи запасів підприємства [32]

Класифікація виробничих запасів є одним із основних аспектів для ефективної організації обліку та контролю на підприємстві. Вона дозволяє належним чином відображати в обліку та звітності всі види матеріальних цінностей, що перебувають на балансі підприємства. Правильна класифікація забезпечує можливість ефективного використання ресурсів, запобігання втратам і зловживанням, а також своєчасного виконання виробничих планів.

Класифікація виробничих запасів дозволяє визначити, який саме вид запасів потрібен на кожному етапі виробничого процесу, оскільки сировина, допоміжні матеріали, паливо та інші запаси мають різні терміни використання. Чітка класифікація допомагає здійснити:

- розподіл запасів за групами для більш зручного обліку;
- визначити потреби в ВЗ для досягнення оптимальних витрат на виробництво.

Класифікація запасів має безпосередній вплив на точність фінансової звітності підприємства, адже правильно визначені категорії запасів дозволяють точно відображати їхні залишки та рух у бухгалтерських регістрах і звітах. Чітка структура обліку забезпечує:

- інтеграцію даних про запаси у фінансову звітність, як-то баланс, звіт про прибутки і збитки;
- підвищення достовірності наданої звітності для внутрішніх та зовнішніх користувачів, таких як керівництво, аудитори, податкові органи та інвестори;
- легкість в автоматизації процесів обліку завдяки класифікації для бухгалтерських програм та систем.

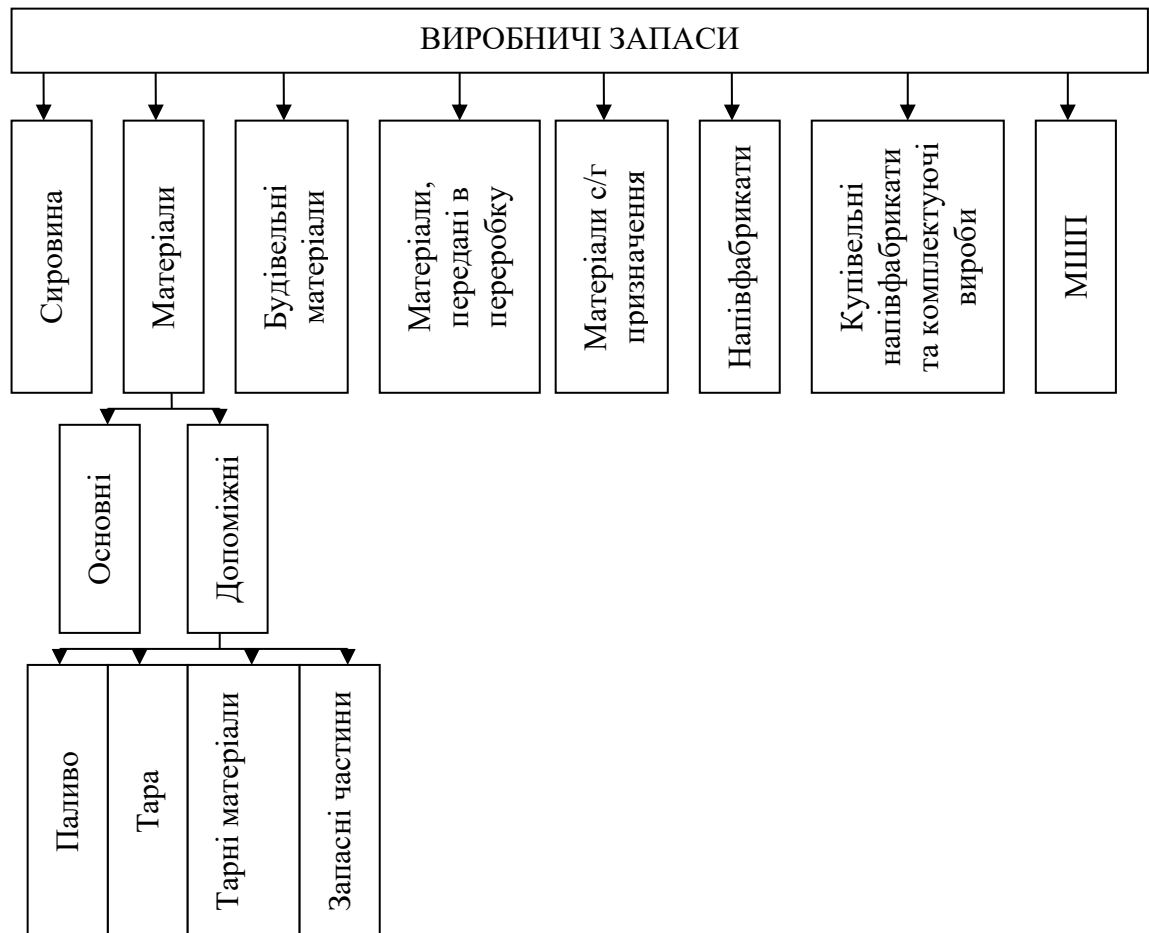

Рисунок 1.8. Класифікація запасів [26]

Матеріали, залежно від способу включення до собівартості продукції, умовно поділяються на основні та допоміжні. Основні матеріали є безпосередньою складовою готової продукції, тоді як допоміжні забезпечують виробничий процес або впливають на властивості основних матеріалів, але не стають частиною кінцевого продукту. Надамо визначення основних складових елементів виробничих запасів (див. рис. 1.9)

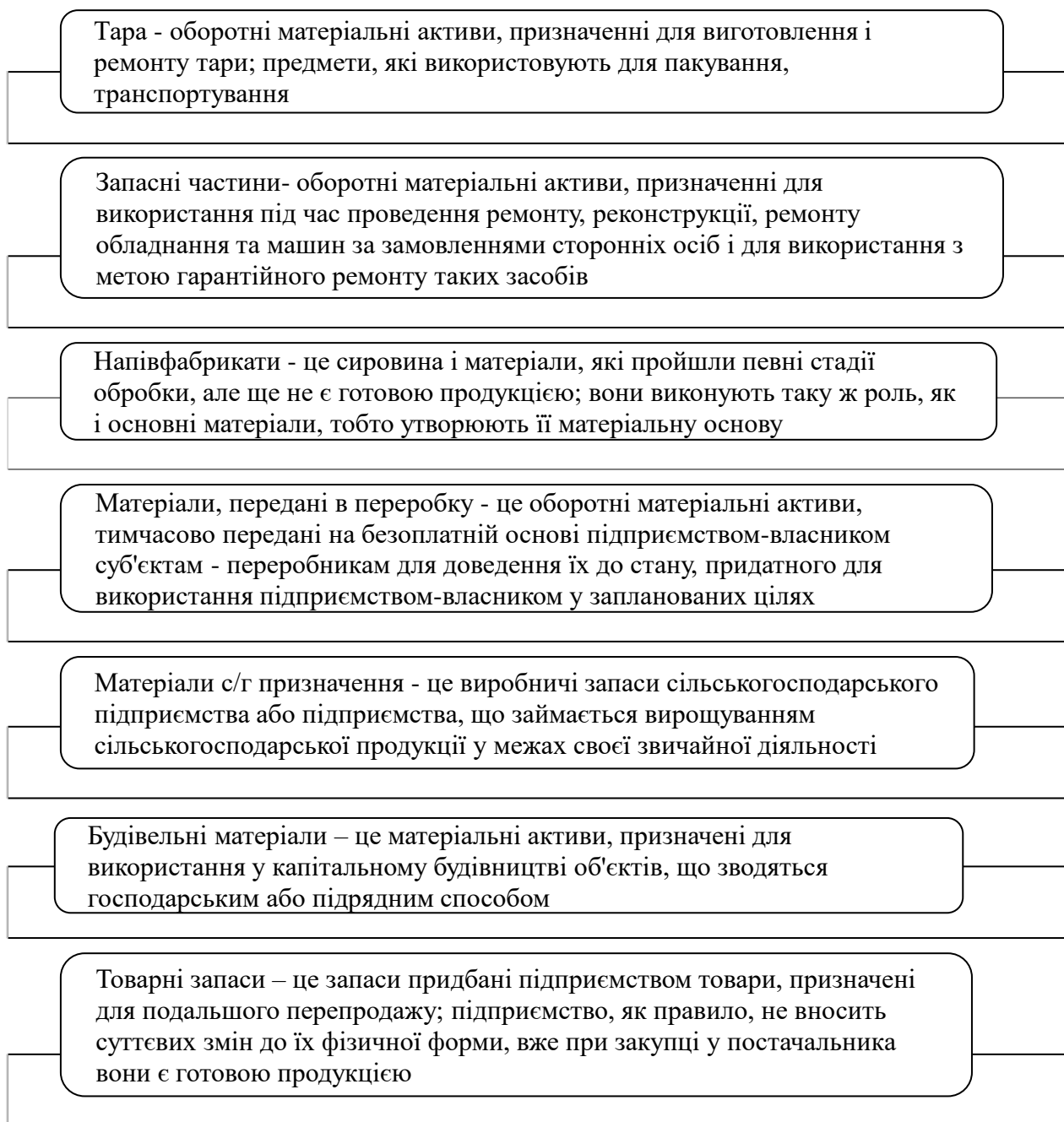

Рисунок 1.9 – Класифікація основних складових елементів допоміжних матеріалів

Такий поділ допомагає підприємствам ефективніше контролювати витрати та управляти ресурсами, що використовується в різних галузях обліку та планування.

Окрім П(С)БО 9, існують й інші положення, які регулюють облік матеріальних активів, витрат на виробництво, а також фінансову звітність, що безпосередньо пов'язана з запасами.

Наприклад, П(С)БО 16 «Витрати» містить положення, щодо обліку витрат запасів. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» - визначає загальні принципи бух/обліку та фінансової звітності, встановлюючи вимоги до організації обліку, правові основи та обов'язки підприємств щодо ведення бух/обліку [5].

Щодо інформації про запаси у фінзвітності підприємства, до прийняття нової форми балансу та НП(С)БО 1 «ЗВФЗ» усі види запасів відображалися в окремих рядках, таких як «Виробничі запаси», «Готова продукція» та «Товари» [7]. Однак нова форма передбачає узагальнене відображення всіх запасів в одній статті «Запаси», що призвело до скорочення кількості статей балансу. Дана структура була розроблена з метою усунення економічних і торговельних бар'єрів, активізації залучення інвестицій та виходу на світові ринки капіталу. Проте для деталізації інформації про запаси відповідно до їх використання у діяльності підприємства було введено кілька додаткових статей, які дозволяють відобразити інформацію про різні види матеріальних ресурсів підприємства, що дає можливість отримати більш детальну інформацію про їх вартість.

Податкове законодавство, а саме ПКУ, також містить положення, що впливають на облік запасів, зокрема щодо обліку витрат. Національні стандарти, що регулюють специфічні аспекти облік, наприклад, оцінку та облік конкретних груп запасів, таких як сировина, матеріали, паливо. Дотримання стандартів та законодавчих актів при веденні обліку запасів, сприяє формуванню достовірної фінансової звітності та забезпечує законність діяльності підприємства.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає основні засади ведення бух/обліку на підприємствах, у т.ч. виробничих запасів. Згідно з Законом, підприємства зобов'язані забезпечити належну організацію обліку, що включає дотримання стандартів, ведення первинної документації та своєчасне подання фінансової звітності. Для забезпечення достовірності даних про запаси необхідно проводити інвентаризацію, яка може здійснюватися на різних етапах – при складанні фінансової звітності, в кінці звітного періоду або за рішенням керівництва [17].

На підприємствах, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, додатково регулюється облік запасів відповідно до МСФЗ та МБСО. Це передбачає адаптацію національних норм обліку до вимог МСФЗ, що є особливо актуальним для компаній, які мають бізнес-інтереси за межами України [18, с. 35].

Наявність нормативної регламентації обліку запасів забезпечує єдність і системність в обліковій політиці підприємства, що сприяє прозорості фінансової звітності та покращує управління запасами на підприємствах різних галузей.

Сфера застосування міжнародного стандарту обліку запасів (МСБО 2) та національного стандарту (П (С)БО 9) охоплює всі необхідні аспекти обліку запасів. Однак стандарти мають певні розбіжності. Наприклад, МСБО 2 не застосовується для оцінки запасів, що утримуються виробниками сільськогосподарської та лісової продукції після збору врожаю, а також корисних копалин і мінералів, якщо вони оцінюються за чистою вартістю реалізації. Водночас П(С)БО 9 не охоплює незавершені будівельні роботи, фінактиви, які оцінюються за справедливою вартістю.

Згідно з МСБО 2, запаси розглядаються як активи, що утримуються для продажу в межах звичайної діяльності, перебувають у процесі виробництва для такого продажу або представлені у вигляді основних і допоміжних матеріалів, призначених для споживання у виробництві чи під час надання послуг [9]. У свою чергу, П(С)БО 9 визначає запаси як активи, що призначені для

подальшого продажу, перебувають на стадії виробництва з метою продажу або використовуються у процесі виробництва, виконання робіт чи надання послуг [10].

Класифікація запасів за МСБО 2 та П(С)БО 9 має схожі риси. За МСБО 2 запаси охоплюють ТГП, незавершене виробництво, а також матеріали, що використовуються у процесі виробництва. П(С)БО 9 визначає запаси як сировину, матеріали (основні та допоміжні), комплектуючі вироби і ГП.

Оцінка запасів на дату балансу за обома стандартами здійснюється за нижчою з двох величин: собівартістю або ЧВР. МСБО 2 визначає чисту вартість реалізації як очікувану ціну продажу за вирахуванням витрат на завершення та продаж. У П(С)БО 9 вона визначається як ціна (очікувана) реалізації з урахуванням тих витрат, що будуть понесені для завершення виробництва та продаж.

Методи оцінки вибуття запасів в обох стандартах збігаються: використовуються метод ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, метод FIFO тощо. Оцінка запасів при надходженні включає витрати на їх придбання, доставку до місця зберігання, переробку.

Витрати, що не входять до первісної вартості запасів, згідно з МСБО 2, вважаються витратами періоду, коли вони виникають. Це наднормативні витрати, адміністративні накладні та витрати на зберігання. П(С)БО 9 аналогічно виключає ці витрати із собівартості, зараховуючи їх до витрат відповідного періоду.

За міжнародними стандартами використовують періодичний і безперервний методи обліку. Періодичний метод передбачає інвентаризацію в кінці звітного періоду, а безперервний — постійне документування надходження та витрачання запасів.

Оцінка запасів має вирішальне значення для точності фін/результатів підприємства. В Україні П(С)БО 9 передбачає оцінку запасів за собівартістю, що включає витрати на транспортування та підготовку до використання, ціну придбання, мито.

Міжнародний досвід обліку запасів демонструє широкий спектр підходів до управління виробничими ресурсами в різних країнах [13, с. 14]. За МСФЗ запаси можуть оцінюватися за фактичними поточними витратами, відновлювальною вартістю або аналогічними методами, що надає підприємствам гнучкість у прийнятті рішень щодо управління запасами. Методи обліку запасів також різняться. У деяких країнах використовується періодичний облік, за якого детальний облік запасів не ведеться протягом року, а інвентаризація здійснюється наприкінці звітного періоду. Інші країни застосовують безперервний облік, що забезпечує постійний моніторинг руху та залишків запасів.

Таким чином, міжнародні підходи до обліку запасів вирізняються гнучкістю та адаптивністю до особливостей економічного середовища, що дозволяє підприємствам ефективно управляти ресурсами та підтримувати фінансову стійкість.

2 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПАТ «КРИВОРІЗЬКИЙ ХК № 1»

2.1. Особливості діяльності та аналіз показників діяльності ПАТ «Криворізький ХК №1»

Виробничий процес і діяльність ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» мають певні особливості, що характерні для хлібобулочної промисловості. Комбінат займається виробництвом різноманітної продукції: хліба з пшеничного та суміші житнього і пшеничного борошна, булочних і здобних виробів, а також кондитерських виробів тортів, тістечок, кексів, пряників та печива [5].

Асортимент включає близько 48 різновидів пшеничного та житньо-пшеничного хліба і близько 51 різновиду хлібобулочних виробів (батони, булочки, бублики, пампушки, кекси тощо).

Процес виготовлення базується на використанні якісної сировини та дотриманні технологічних норм, що забезпечує високу якість продукції. Продукція виготовляється за безопарною технологією на шести автоматизованих лініях. Продукція виготовляється з натуральної сировини без використання консервантів, що забезпечує конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках

Виробництво сухарів, печива та пряників: окрема ділянка цеху займається випуском дрібноштучних виробів.

Комбінат функціонує з 1934 року і має тривалий досвід у галузі, орієнтуючись на забезпечення стабільного попиту на хлібобулочні вироби як оптовим, так і роздрібним покупцям. Внутрішній ринок охоплює Дніпропетровську область, м. Кривий Ріг та співпрацю з великими мережами супермаркетів Основний збут відбувається через торговельні мережі, такі як «Сільпо», «АТБ», «Варус» та ін.

Особливістю діяльності ПАТ «КХК № 1» є впровадження ефективних логістичних рішень, що дозволяє здійснювати оперативну доставку продукції. Окрім виробництва, комбінат займається орендою нерухомості та транспортними послугами, що свідчить про його комплексний підхід до ведення бізнесу. Виробництво здійснюється безперервно у дві зміни, включаючи вихідні та святкові дні.

ПАТ «КХ №1» має виробничу потужність до 103,4 т/д хлібобулочної продукції.

У 2022 році ступінь завантаження виробничих потужностей склала 50,9%, що свідчить про можливість збільшення об'єму виробництва.

Аналіз статей балансу ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» є ключовим інструментом для оцінки фінансового стану, ефективності використання ресурсів і фінансової стійкості. Аналіз дозволяє:

1. оцінити структуру активів і пасивів: визначити частку необоротних і оборотних активів, а також оцінити джерела фінансування – власний капітал або зобов'язання;
2. виявити фінансові ризики: ідентифікувати критичні зміни у складі зобов'язань і оборотних активів, які можуть вплинути на платоспроможність;
3. оцінити динаміку ключових показників: простежити зміни у фінансових результатах за звітні періоди.

Результати аналізу показників звітності ПАТ «КХ№1» наведено у таблиці 2.1.

Результати аналізу свідчить, що Необ/А становили 4520,0 тис. грн. , у 2022 році цей показник знизився до 4426,0 тис. грн, що в абсолютному вираженні становить зменшення на 94,0 тис. грн (-2,08%), а у 2023 році спостерігається подальше зменшення до 4335,0 тис. грн (-91,0 тис. грн або -2,06% порівняно з 2022 р.). Зменшення залишкової вартості основних засобів відбувалося за рахунок нарахуванням амортизації списання амортизаційних відрахувань. За останні 3 роки комбінат значних придбань та відчужень не здійснював.

Таблиця 2.1.- Аналіз ефективності використання ресурсів та фінстійкості ПАТ «КХК №1»

Назва статті	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)	2023 (тис. грн)	Відх. абсол. 2022 від 2021	Відх. відн. (%) 2022 від 2021	Відх. абсол. 2023 від 2022	Відх. відн. (%) 2023 від 2022
Необоротні активи	4520,0	4426,00	4335,00	-94,0	-2,08	-91,0	-2,06
Основні засоби	4386,0	4426,00	4335,00	+40,0	+0,91	-91,0	-2,06
Оборотні активи	9823,00	10168,0	10165,0	+345,0	+3,51	-3,0	-0,03
Вироб. запаси	82,0	93,0	81,0	+11,0	+13,41	-12,0	-12,90
Товари	4329,0	4329,0	4329,0	0	0	0	0
Грошові кошти	14,0	15,0	20,0	+ 1,0	+7,14	+5,0	+33,33
Д/З за ТРП	423,0	456,0	842,0	+33,0	+7,80	+386,0	+84,65
Власний капітал	9000,0	9000,0	9000,0	0	0	0	0
Прибуток (+) збиток(-)	-14775,0	-14759,0	-14732,0	+ 16,0	+0,11%	+27,0	+0,18
Поточні зобов'язання	22724,00	22959,00	22838,00	+235,0	+1,03%	-121,0	-0,53%

Джерело: складено автором за даними звітності ПАТ «КХ №1» [41]

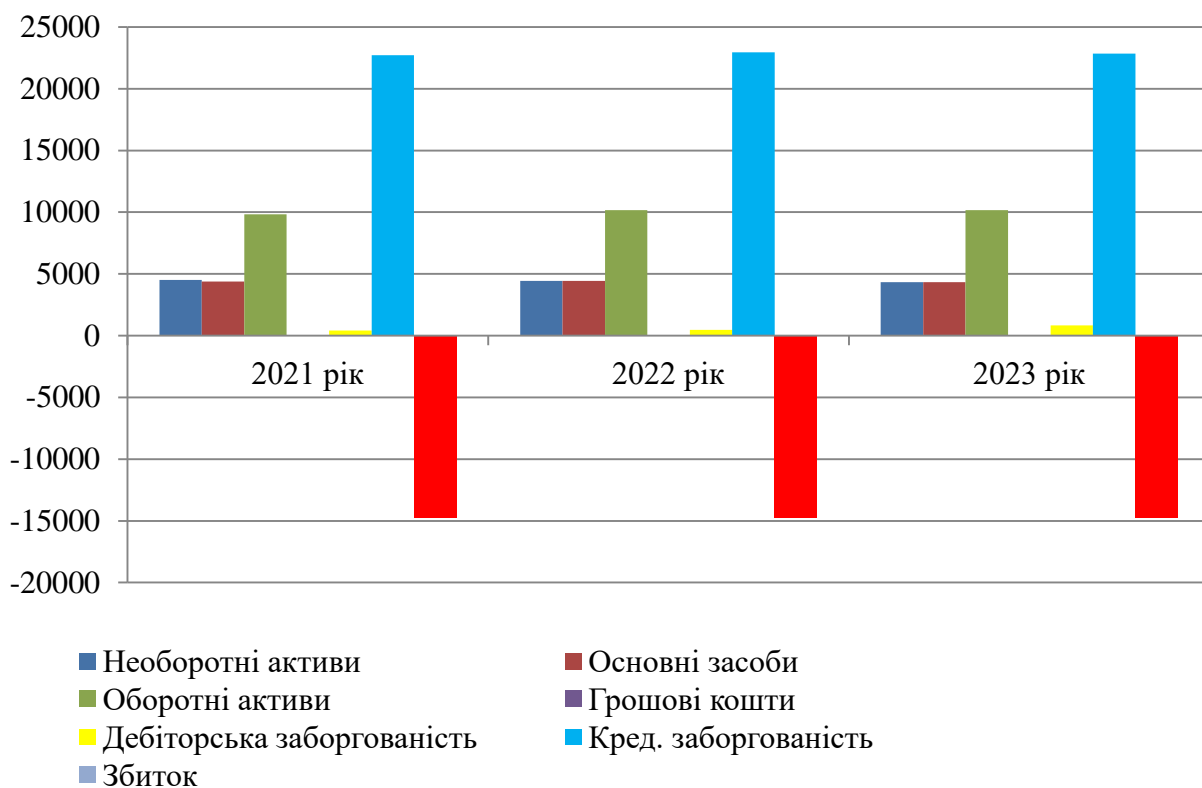

Рисунок 2.1. Динаміка показників ефективності використання ресурсів та фінстійкості ПАТ «КХК №1» за 2022–2023 роки.

У 2021 році оборотні активи становили 9 823,0 тис. грн., у 2022 ОБ.А. вже становили 10 168,0 тис. грн (+345,0 тис. грн, або +3,51%). Однак у 2023 році оборотні активи залишилися майже на тому ж рівні – 10 165,0 тис. грн (-3,0 тис. грн або -0,03% порівняно з 2022 р.). Це свідчить про стабільність ресурсного забезпечення підприємства.

Виробничі запаси у 2021 році становили 82,0 тис. грн. У 2022 році цей показник зріс до 93,0 тис. грн, що становить приріст на 11,0 тис. грн (+13,41%). Проте зниження у 2023 році показника забезпеченості комбінату ВЗ до 81,0 тис. грн (-12,0 тис. грн або -12,90% порівняно з 2022 р.) пов'язано зі скорочення попиту на продукцію, а отже і обсягів виробництва та постачання продукції.

У 2021 році грошові кошти становили 14,0 тис. грн., у 2022 році зросли до 15,0 тис. грн (+1,0 тис. грн, або +7,14%), а вже у 2023 році спостерігається ще більше зростання до 20,0 тис. грн (+5,0 тис. грн, або +33,33%)

Деб.заборгованість у 2021 році становила 423,0 тис. грн. У 2022 році цей показник зріс до 456,0 тис. грн (+33,0 тис. грн, або +7,80%). У 2023 році деб.заборгованість значно зросла до 842,0 тис. грн (+386,0 тис. грн, або +84,65%). Таке зростання свідчить про збільшення реалізації продукції в кредит та про погіршення контролю за платежами.

У 2021 році поточні зобов'язання становили 22 724,0 тис. грн.; у 2022 році цей показник зріс до 22 959,0 тис. грн (+235,0 тис. грн, або +1,03%), а у 2023 році спостерігається зниження до 22 838,0 тис. грн (-121,0 тис. грн, або -0,53%). Зменшення поточних зобов'язань у 2023 році свідчить про спроби підприємства знизити боргове навантаження.

У 2021 році збиток становив -14 775,0 тис. грн. У 2022 році він дещо зменшився до -14 759,0 тис. грн (+16,0 тис. грн, або +0,11%). У 2023 році збиток скоротився ще більше – до -14 732,0 тис. грн (+27,0 тис. грн, або +0,18%). Хоча збитки залишаються значними, спостерігається їх поступове скорочення, що пов'язано з оптимізацією витрат та покращенням операційної діяльності.

Комбінату варто розглянути можливості оновлення та модернізації основних засобів для підвищення ефективності виробничих процесів. Доцільно, також скоротити терміни платежів та працювати над зменшенням частки проблемних боргів, оскільки зростання дебіторської заборгованості потребує впровадження більш ефективного контролю за розрахунками з покупцями.

Серед заходів щодо покращення ресурсного забезпечення хлібокомбінату варто виокремити оптимізацію забезпеченості ресурсами виробництва - необхідно підтримувати оптимальний рівень запасів, щоб забезпечити безперебійність виробничих процесів, але уникати надмірного накопичення, яке може заморожувати оборотні кошти. Зміцнення ВК шляхом реінвестування прибутку або залучення інвестицій для подальшого розвитку, а також важливим є інвестування в модернізацію ОЗ, якщо скорочення було спричинено зношеністю або застарілою технікою.

Слід, також переглянути структуру витрат, зокрема собівартість продукції, а також активно шукати способи збільшення доходів від реалізації, наприклад, за рахунок диверсифікації асортименту або виходу на нові ринки. Загалом розробка довгострокового плану розвитку з чіткими цілями щодо зростання доходів, контролю витрат і стабілізації фінансових показників допоможе покращити загальну фінансову ситуацію підприємства.

На основі наданих даних фінансової звітності розглянемо динаміку основних показників діяльності підприємства за період 2021–2023 роки, визначимо тенденції та зробимо висновки (див. табл. 2.2).

Аналізуючи динаміку ЧД від реалізації ПТРП за період 2021–2023 рр., можна помітити коливання в показниках. ЧД у 2021 році зріс на 34,94% у 2022 році порівняно з 2021 роком, а в 2023 році продовжив зростання на 40,03%. Такий приріст пов'язаний зі збільшенням обсягів реалізації продукції та ефективну діяльність підприємства в цей період. С/В реалізованої продукції зросла зі схожими темпами, що вказує на збільшення обсягів виробництва, але також потребує уваги до оптимізації витрат.

Таблиця 2.2. Динаміка показників діяльності ПАТ «КХК №1»

Найменування показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс.відх 2022 від 2021	Відн.відх 2022 від 2021 (%)	Абс.відх 2023 від 2022	Відн.відх 2023 від 2022(%)
Чистий дохід (виручка) від реалізації ПТРП	907,0	1224,0	1714,00	+317,0	+34,94	+490,0	+40,03
Собівартість реалізованої ПТРП	903,0	1214,0	1705,0	+311,0	+34,44	+491,0	+40,45
Валовий прибуток (+) або збиток (-)	4,0	10,0	9,0	+6,0	+150,00	-1,0	-10,00
Ін. опер.дох	0	3354,0	4218,0	+3354,0	-	+864,0	+25,77
Адміністративні витр.	1917,0	2518,0	3013,0	+601,0	+31,36	+495,0	+19,66
Витрати на збут	904,0	824,0	1184,0	-80,0	-8,85	+360,0	+43,69
Фін. рез. від опер-ї Прибуто (+)/ Збиток (-)	-2833,0	20,0	-72,0	+2853,0	-	-92,0	-460,00
Чистий фін.рез	-2833,0	16,0	27,0	+2849,0	-	+11,0	+68,75

Джерело: складено автором за даними звітності ПАТ «КХК №1» [41]

С/В у 2022 рік у порівнянні з 2021 роком зросла на 311,0 тис. грн (+34,44%), що свідчить про збільшення витрат на виробництво, а у 2023 рік у порівнянні з 2022 роком збільшилася на 491,0 тис. грн (+40,45%), що перевищує темп зростання доходу, що вказує на проблеми з підвищенням витрат на виробничі запаси.

Показник валового приб-у свідчить про приріст у 2022 році на 150%, але у 2023 році показник знизився на 10%, як наслідок збільшення собівартості.

Відсутність доходів у 2021 році та значний приріст на 3354,0 тис. грн у 2022 році свідчить про позитивну зміну, проте у 2023 рік у порівнянні з 2022 роком темпи зростання сповільнилися до 25,77%.

Адміністративні витрати зростали протягом аналізованого періоду, що потребує оптимізації, оскільки їх збільшення на 31,36% (2022 р.) та 19,66% (2023 р.) може впливає на прибутковість комбінату.

Витрати пов'язані зі збутом ТТР скоротилися на 80,0 тис. грн (-8,85%). у 2022 році, але у 2023 році значно зросли (+43,69%), що пов'язано з

розширенням маркетингових і збутових зусиль для підвищення обсягів продажу.

Фінрезультат від опер-ї діяльності у 2022 р. у порівнянні з 2021 р.оком: значно покращився на суму 2853,0 тис. грн, при цьому підприємство перейшло від збитків до прибутку, але у 2023 році у порівнянні з 2022 р. показник знову свідчить про збиток (-92,0 тис. грн), що вказує на труднощі в операційній ефективності, незважаючи на збільшення доходу.

Чистий фін.результат покращився у 2022 році, коли КХК №1 вийшов на мінімальний прибуток, але у 2023 році знову спостерігається збиток.

Для наочного відображення коливання чистого доходу, собівартості, валового прибутку (збитку) та чистого фінансового результату за з2021–2023 роки побудуємо діаграму (див рис. 2.1).

Стовпчаста діаграма, яка демонструє динаміку основних фінансових показників за 2021–2023 роки.

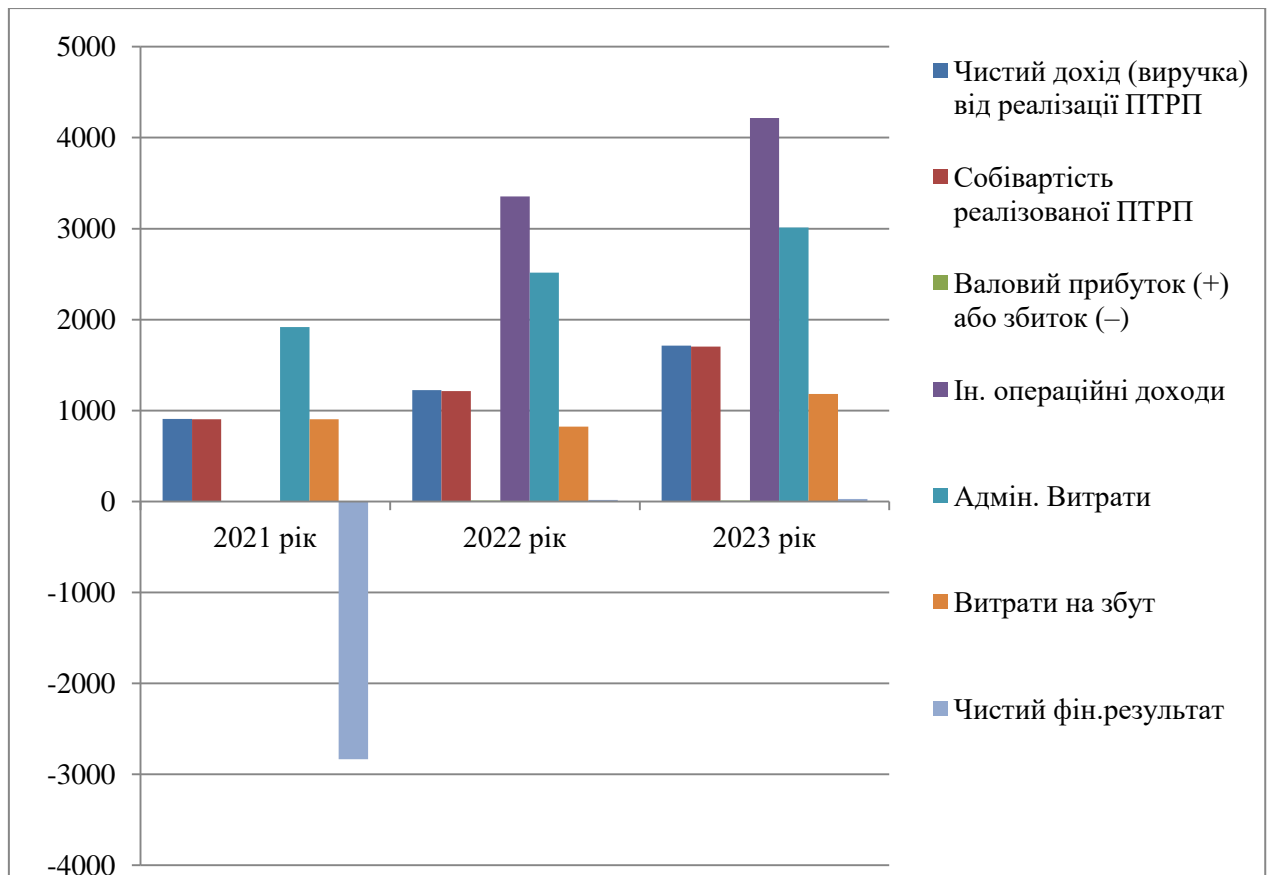

Рисунок 2.2. Динаміка основних фінансових показників ПАТ «КХК №1» за 2021–2023 роки.

Загалом, у період 2021–2023 рр. ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» продемонструвало значне зростання доходу, однак є проблеми з підвищенням собівартості та витрат, що впливає на валовий прибуток і операційну ефективність. Для збереження позитивної динаміки зростання доходів потрібно знижувати витрати на виробництво і адміністративні витрати, а також оптимізувати витрати на збут. Необхідно посилити контроль за операційними витратами активізувати заходи щодо збільшення обсягів реалізації продукції, а також пошуку додаткових джерел доходу для стабілізації фінансових результатів.

2.3 Аналітичні дослідження забезпеченості ПАТ «КХ №1» виробничими запасами та оцінка величини впливу на результативність діяльності

Важливим фактором розвитку та підвищення ефективності діяльності ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» є стабільна забезпеченість та раціональне використання ВЗ. В умовах ринкової економіки система постачання ВЗ зазнає суттєвих змін: зростає зона вибору постачальників, і дедалі актуальнішою стає проблема раціонального управління запасами для зменшення витрат та підвищення конкурентоспроможності.

ПАТ відстежує попит і пропозицію на сировинних ринках, аналізує структуру та динаміку ВЗ за основними групами. Також здійснюється оцінка доцільності створення певних резервів, з урахуванням змін у виробничих процесах та рівня інфляції.

Основними завданнями в процесі аналізу ВЗ є:

1. оцінка договорів на постачання виробничих запасів та умов поставок;
2. аналіз структури виробничих запасів та змін їхньої номенклатури;

3. перевірка обґрунтованості нормативів витрат на виробничі запаси;
4. визначення джерел покриття потреби в запасах — як внутрішніх (власне виробництво), так і зовнішніх (постачальники).

Раціональне управління запасами передбачає визначення мінімальних необхідних обсягів запасів (мінімальний запас $Z_{\min}$), які мають забезпечувати безперебійність процесу виробництва. $Z_{\min}$ визначають у днях за формулою:

$$Z_{\min} = \text{НЗ} / \text{ДП} \quad (2.1)$$

де:

- НЗ — наявний запас певного виду матеріалів або сировини,
- ДП — денна потреба у відповідному ресурсі.

Оцінка інтервалів між фактичними поставками і потребою підприємства дозволяє визначити необхідність поповнення запасів. Надмірні або недостатні запаси можуть призводити до втрат, що негативно впливають на фінансові результати.

Ефективне використання ВЗ тісно пов'язане з встановленням обґрунтованих норм їх витрат. Норми витрат мають враховувати технологічні особливості виробництва, а також обсяги втрат і відходів, зумовлені технологічними процесами.

Для забезпечення актуальності нормативів підприємство здійснює періодичне їхнє оновлення. Порівняння поточних норм із середньогалузевими, а також із нормами минулого року дозволяє визначити рівень ефективності використання ресурсів та конкурентоспроможність підприємства.

Основні етапи аналізу:

1. визначення поточних норм та порівняння їх із фактичними витратами;
2. порівняння витрат підприємства із середньогалузевими показниками;
3. аналіз змін норм витрат у динаміці за кілька років;
4. виявлення причин відхилень.

Отже, ПАТ «КХ №1» необхідно підтримувати оптимальний рівень запасів, щоб уникати як дефіциту, так і надлишкових витрат на зберігання. Також, необхідно посилити контроль за витратами запасів шляхом впровадження сучасних методів обліку та нормування та регулярно оновлювати норми витрат і впроваджувати заходи з підвищення ефективності використання ВЗ. Для оптимізації договорів постачання: переглянути умови поставок і збільшити співпрацю з надійними постачальниками для забезпечення безперебійного постачання сировини та матеріалів.

Отже, систематичний аналіз і оптимізація управління виробничими запасами є ключовими умовами підвищення ефективності діяльності ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» та забезпечення його стійкості на ринку.

2.4. Критичний аналіз стану організації обліку на ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1»

Обліковий, контрольний та аналітичний процеси на хлібокомбінаті №1 здійснюються бухгалтерією підприємства, а також іншими підрозділами апарату управління.

Організація бухгалтерського обліку враховує специфіку діяльності підприємства, що полягає у виробництві хлібобулочних виробів із натуральної високоякісної сировини, без використання консервантів. Організація роботи облікового апарату на хлібокомбінаті №1 має централізовано-децентралізовану форму. Частина бухгалтерського апарату підпорядковується головному бухгалтеру з методичних питань, а з адміністративних питань — керівнику підприємства. Така структура обумовлена:

1. Великим обсягом виробництва (близько 103,4 тонни продукції на добу).

2. Значною кількістю видів продукції (понад 99 найменувань хліба та хлібобулочних виробів).

3. Безперервним характером виробництва у дві зміни, включаючи вихідні та святкові дні.

Бухгалтерська служба структурована за функціональним принципом і включає п'ять підрозділів (див. рис. 2.1)

Обов'язки та завдання бухгалтерів:

1. первинна документація: складання і приймання до обліку первинних документів, систематизація даних;

2. розрахунки: підготовка проміжних розрахунків для обліку господарських операцій;

3. аналіз та узагальнення даних:

- наявності та руху обор.активів;

- витрат на виробництво і реалізацію продукції;

- розрахунків із постачальниками, покупцями та іншими контрагентами.

4. контроль за правильністю ведення обліку матеріальних цінностей і розрахунків;

5. інвентаризація: участь у проведенні інвентаризації майна та запасів;

6. документообіг: організація документообігу на підприємстві;

7. звіти: складання і подання фінансової та статистичної звітності.

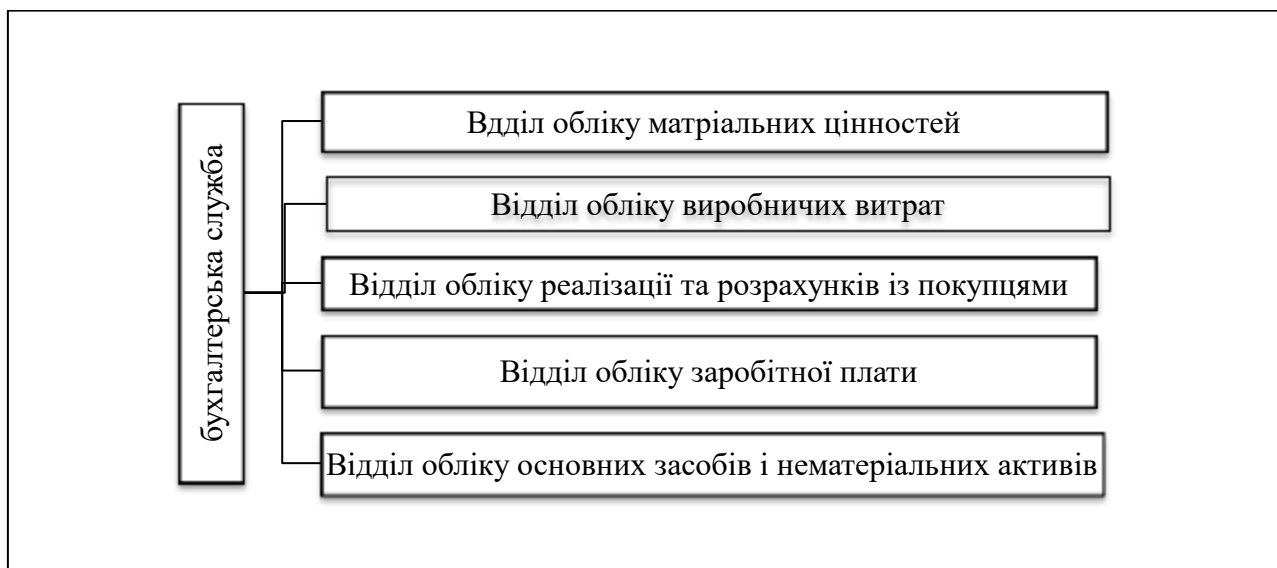

Рисунок 2.3 – Відділи бухгалтерської служби ПАТ «КХ №1»

Документообіг регламентовано внутрішнім наказом, що передбачає подання матеріальних звітів у встановлені строки.

Форма обліку — автоматизована, із застосуванням бухгалтерських програм.

Проведення інвентаризації здійснюється не рідше рази на рік.

Головний бухгалтер несе відповідальність за дотримання принципів облікової політики, її відповідність чинному законодавству та своєчасність подання звітності.

Облікова політика підприємства є обов'язковою для виконання працівниками і регулюється наказом ПАТ «КХК № 1».

Організація обліку ВЗ на ПАТ «КХК № 1» має свої особливості, зумовлені специфікою виробництва, необхідністю швидкого обліку сировини, а також дотриманням якості та строків придатності.

Облік виробничих запасів здійснюється за такими основними групами:

Сировина та основні матеріали: борошно, дріжджі, вода, цукор, сіль, олія.

Допоміжні матеріали: упаковка, засоби для змазування форм, додаткові інгредієнти (прянощі, добавки).

Паливо та енергія: для забезпечення роботи пекарських печей.

Тара та пакувальні матеріали: коробки, поліетиленові пакети, етикетки.

Виробничі запаси обліковуються на рахунках класу 2 «Запаси», а саме:

- 201 «Сировина і матеріали»;
- 203 «Паливо»;
- 205 «Будівельні матеріали» (для ремонтів та обслуговування обладнання);
- Інші.

Аналітичний облік ВЗ ПАТ «КХК № 1» ведеться у розрізі видів, наприклад сировини та матеріалів за кількісно-сумовим методом, що забезпечує оперативне отримання інформації про залишки і рух запасів.

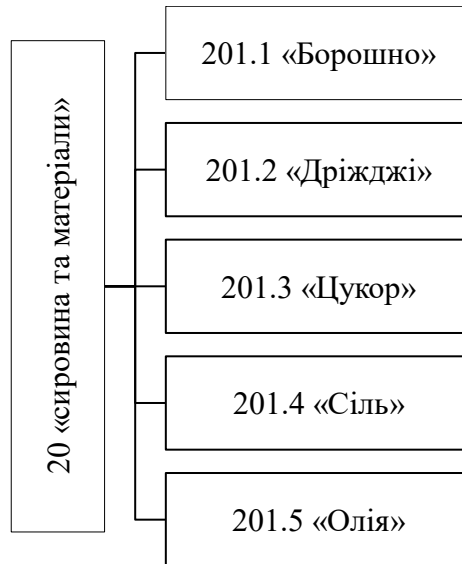

Рисунок 2.4. Аналітичні рахунки у розрізі видів сировини та матеріалів

Забезпечується щоденне списання витрат сировини згідно з установленими нормами рецептури на основі даних про випуск готової продукції. Облік проводиться автоматизовано з використанням спеціалізованого програмного забезпечення.

При вибутті виробничих запасів для обліку використовується метод ФІФО (перший прийшов — перший вибув), що забезпечує точний розрахунок собівартості продукції, враховуючи специфіку хлібобулочного виробництва з коротким циклом зберігання запасів. Для кожного виду продукції затверджені нормативи витрат сировини, що є базою для визначення обсягів списання матеріалів.

Контрольний процес ВЗ здійснюється за допомогою певного механізму

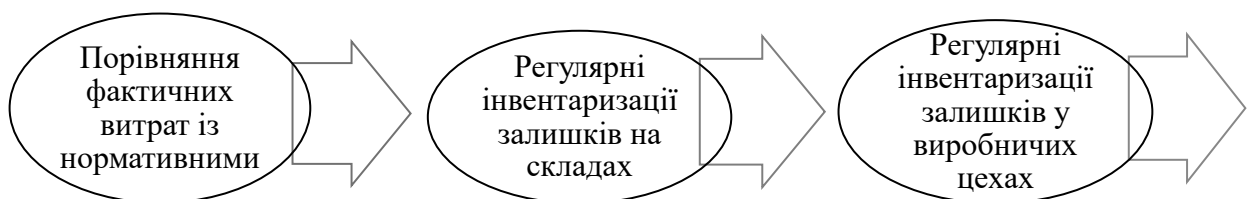

Рисунок 2.5. – Етапи контролю наявності та руху ВЗ.

Стосовно списання виробничих витрат облікова політика містить наступні положення:

- витрати обліковуються за центрами відповідальності та калькуляційними статтями (сировина, енергія, заробітна плата, амортизація).
- основна сировина: борошно, вода, дріжджі, сіль, що обліковуються за середньозваженою вартістю.

Стосовно матеріальних активів які обліковуються у складі ІНМА зазначається наступне: використовуються сучасні автоматизовані лінії, амортизація яких нараховується прямолінійним методом.

Облік доходів і витрат: доходи від реалізації визнаються в момент передачі продукції покупцеві, витрати розподіляються на постійні та змінні.

Податковий облік, а саме облік ПДВ, облік податку на прибуток та інших обов'язкових платежів ведеться відповідно до законодавства України.

Вся документація проходить обов'язкову перевірку бухгалтерії перед внесенням у систему автоматизованого обліку.

Інвентаризація проводиться не менше ніж раз на квартал, а також перед складанням річної звітності. Окремо інвентаризація може проводитися у разі надзвичайних ситуацій (псування запасів, форс-мажорні обставини). Результати інвентаризації затверджуються відповідним актом.

Відповідальність за правильність обліку та своєчасність подання документів покладається на завідувача складом та головного бухгалтера.

Основні аспекти облікової політики забезпечують своєчасне та достовірне відображення інформації про наявність і рух виробничих запасів, що є важливим для точного визначення собівартості хлібобулочних виробів та підвищення ефективності управління підприємством.

2.5. Бухгалтерський облік виробничих запасів дослідження на ПАТ «КХК №1»

Суцільна та безперервна реєстрація всіх господарських операцій, пов'язаних із запасами, є важливим інструментом контролю за ефективністю їх використання та управління. Це забезпечує своєчасне відображення руху запасів і сприяє підтриманню оптимального рівня матеріальних ресурсів, необхідних для виробничої діяльності.

Особливо важливим в обліку виробничих запасів є дотримання принципу переважання сутності над формою, який передбачає відображення операцій відповідно до їх економічної сутності, а не лише на основі юридичних характеристик. Це означає, що під час обліку операцій із виробничими запасами необхідно враховувати реальний економічний зміст операцій, а не лише формальні аспекти.

Для забезпечення оперативного відображення господарських операцій у бухгалтерських регістрах на ПАТ «КХК №1» встановлені чіткі терміни передачі первинних документів до бухгалтерії. Це дозволяє своєчасно виявляти розбіжності між фактичними залишками запасів і обліковими даними, що допомагає уникнути потенційних фінансових втрат та підтримувати точність обліку.

Для забезпечення точного обліку запасів на підприємстві використовується набір типових форм документів, які фіксують усі операції з надходження, переміщення та вибуття запасів. До основних документів що використовуються на ПАТ «КХК №1» відносяться:

- прибуткові накладні,
- Акти списання запасів,
- Інвентаризаційні описи та ін.

Рисунок 2.6. Документування операцій з ВЗ.

Форма № М-2 – довіреність, використовується для надання повноважень працівнику ПАТ на отримання матеріальних цінностей у постачальника. Заповнюється в 1-му примірнику МВО, підписується керівником ПАТ «КХК №1» та головним бухгалтером. Після виконання завдання працівник повертає Довіреність до бухгалтерії разом із документами підтверджуючими отримання ВЗ. Приклад М-2 ПАТ «КХК №1» наведено у додатку В.

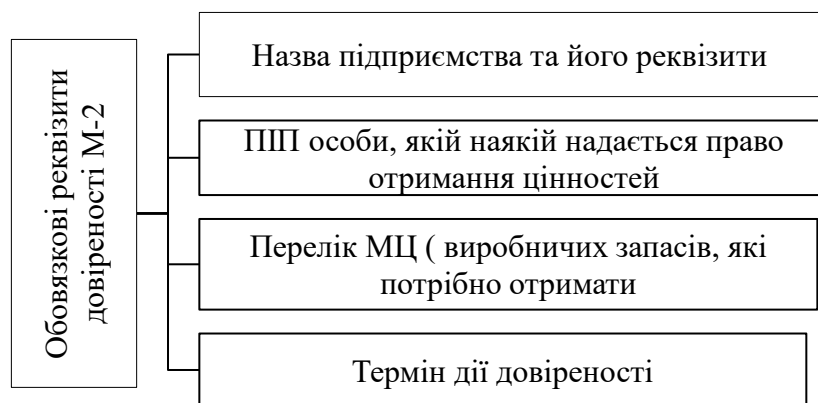

Рисунок 2.7. Обов'язкові реквізити форми № М-2.

Довіреність має бути обов'язково підписана директором (або головним інженером чи заступником директора з загальних питань) та Гол.бухгалтером чи його заступником. Зазначені вимоги викладені у відповідному наказі, складеному на основі інструкції щодо порядку реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на отримання цінностей [10]. У цьому наказі також встановлено терміни списання та склад комісії, відповідальної за проведення цієї процедури [10].

Форма № М-4 фіксує надходження матеріальних запасів на склад підприємства, тобто слугу. підставою для оприбуткування запасів на складі та відображення їх в обліку. Заповнюється М-4 в одному примірнику, підписується комірником та особою, яка здійснила доставку і включає інформацію про:

- найменування, кількість та одиницю виміру матеріальних цінностей;
- дату надходження та постачальника.

Приклад М-4 ПАТ «КХК №1» наведено у додатку Г.

ТТН ф. № 1-ТН супроводжує перевезення вантажу від постачальника до підприємства та фіксує передачу запасів. Призначенням даного документа є саме контроль за доставкою виробничих запасів і підтвердження факту їх переміщення. ТТН містить інформацію про:

- вантажовідправника і вантажоодержувача;
- найменування та кількість товару;
- вага вантажу, вартість і реквізити транспортного засобу.

Порядок оформлення ТТН відображено на рис. 2.8.

Рисунок 2.8. Порядок оформлення ТТН.

Акт за формою М-7 складається у разі різниці між наявною кількістю чи якістю отриманих ВЗ і даними супровідних документів. Акт слугує підставою для подальшого регулювання взаємовідносин ПАТ «КХК №1» із постачальником та коригування бух.обліку. Акт оформлюється комісією, до якої входять представники складу, бухгалтерії та МВО.

Рахунок ф. М-20 слугує підставою для обліку розрахунків із постачальниками та оприбуткування ВЗ, фіксує вартість поставлених ВЗ та підтверджує їх передачу отримувачу. М-20 виставляється постачальником і містить:

- найменування і кількість запасів;
- ціну за одиницю та загальну вартість;
- реквізити постачальника та одержувача.

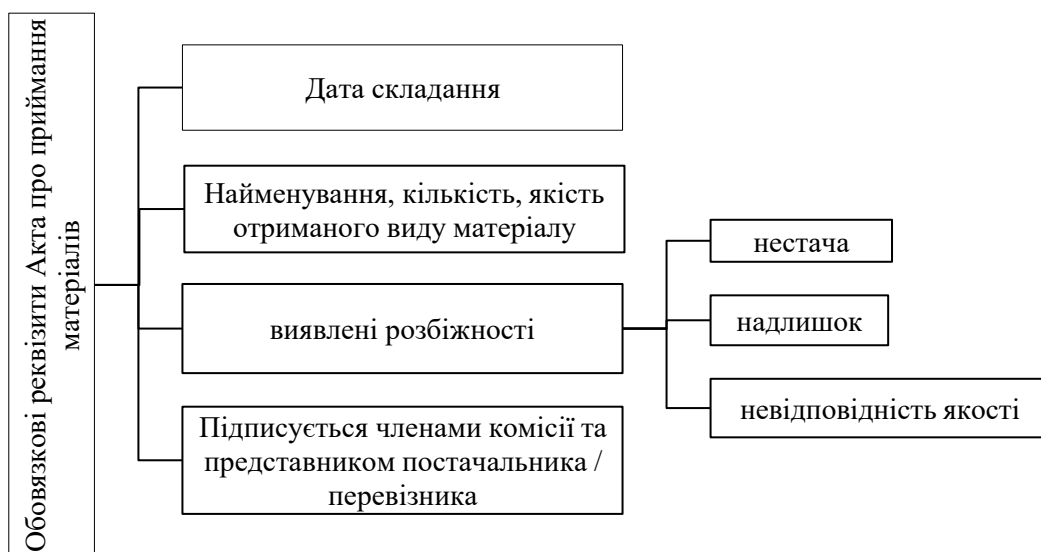

Рисунок 2.9. Обов'язкові реквізити форми М-7.

Для ведення кількісного обліку ВЗ на складі використовують ф. №М-12. Оформлення операцій карткою М-12 забезпечує систематичний облік руху матеріалів і контроль за їх залишками на складі (див. дод. Д).

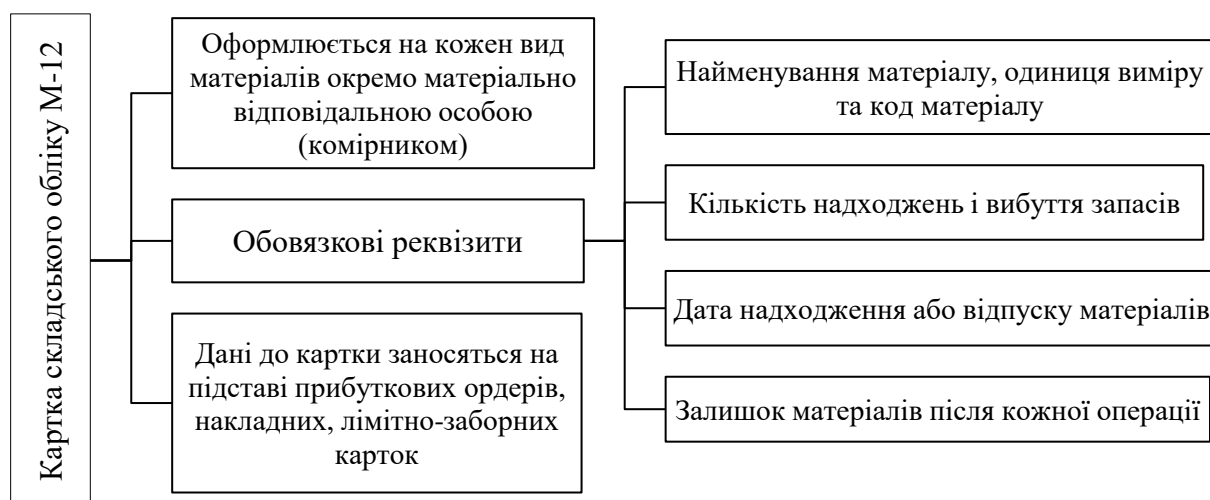

Рисунок 2.10. Особливості складання ф. М-12

Для маркування ВЗ на складі та надання інформації про них використовують ф. М-16 (оформлюється МВО).

Рисунок 2.11. Особливості складання ф. М-16

Для регулювання відпуску матеріалів зі складу застосовують ф-ми № М-8 та М-9 (див. дод. Ж). Форма М 9 допомагає оформити відпуск матеріалів відповідно до встановлених норм та процедур. Вона є первинним документом для запису відпуску матеріалів зі складу.

Форма М-8 використовується для відпуску матеріалів зі складу в межах підприємства чи організації. Документ підтверджує, що матеріали передані певному підрозділу для подальшого використання.

За допомогою зазначених ф-м ПАТ «КХК №1» контролює витрати ВЗ у межах встановлених норм і забезпечує їх контроль.

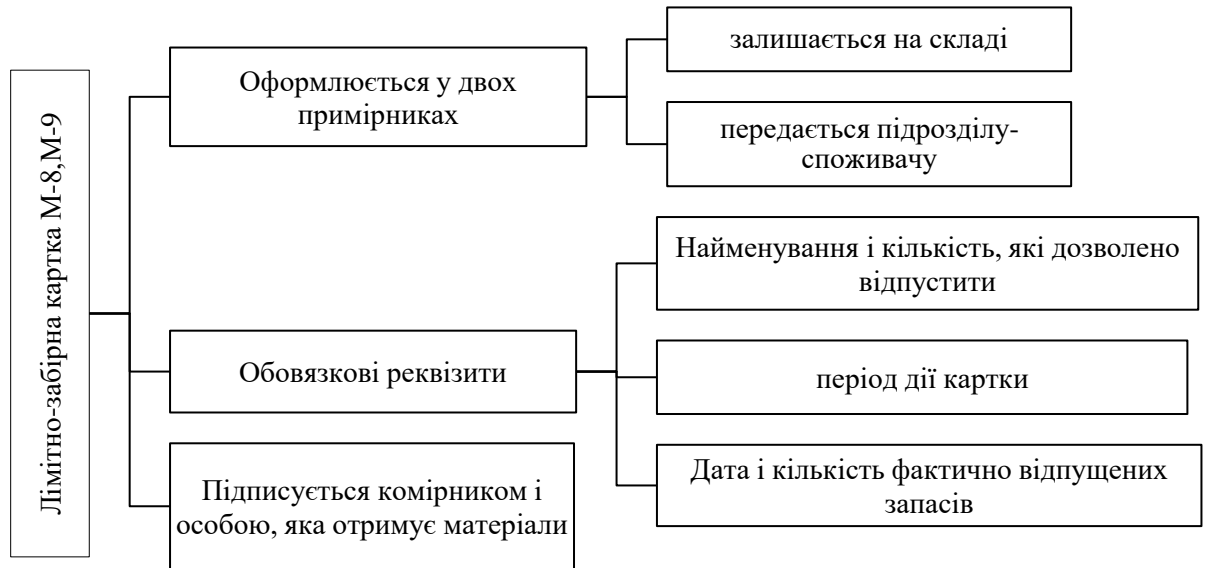

Рисунок 2.12. Особливості складання ф-м М-8,М-9.

Форми М-8 та М-9 є важливими для ведення обліку матеріальних цінностей на складі та допомагають організувати правильну передачу і списання матеріалів. Правильне оформлення цих документів дозволяє підприємствам уникати помилок у бухгалтерії та забезпечити точний облік витрат.

У разі виникнення необхідності додаткового відпуску ВЗ або їх заміни оформлюється ф. №М-10 (див. дод. М). Складається відповідальною особою підрозділу-споживача у двох примірниках.

В акті зазначаються:

- Причини додаткового відпуску або заміни матеріалів.
- Найменування, кількість і код матеріалів.

Підписується керівником підрозділу, який подає вимогу, та затверджується керівником підприємства.

Для оформлення переміщення матеріалів між підрозділами ПАТ «КХК № 1» або відпуску зі складу використовується форма № М-11.

Використання М-11 забезпечує документальне оформлення та облік переміщення ВК усередині ПАТ «КХК №1» (див. дод. Н).

Рисунок 2.13. Особливості складання ф-м М-11

Отже, процес придбання матеріалів матеріально відповідальною особою або комірником складу починається з оформлення довіреності на отримання матеріалів, яка підписується директором ПАТ «КХК № 1» або його заступником та головним бухгалтером. Довіреність дає право особі отримати матеріальні цінності від постачальника.

Далі, коли матеріали доставлені, постачальник надає товарно-транспортну накладну, яка містить інформацію про найменування, кількість і вартість матеріалів, а також умови їх доставки. Матеріально відповідальна особа перевіряє відповідність отриманих матеріалів зазначеним у накладній даним. Якщо виявлено будь-які розбіжності, складається акт про приймання матеріалів.

Після перевірки матеріалів, складається прибутковий ордер, який підтверджує їх надходження на склад.

Також кожен матеріал реєструється в картці складського обліку, де фіксуються дані про надходження та витрати матеріалів, а також на матеріальний ярлик, який містить основну інформацію про матеріали.

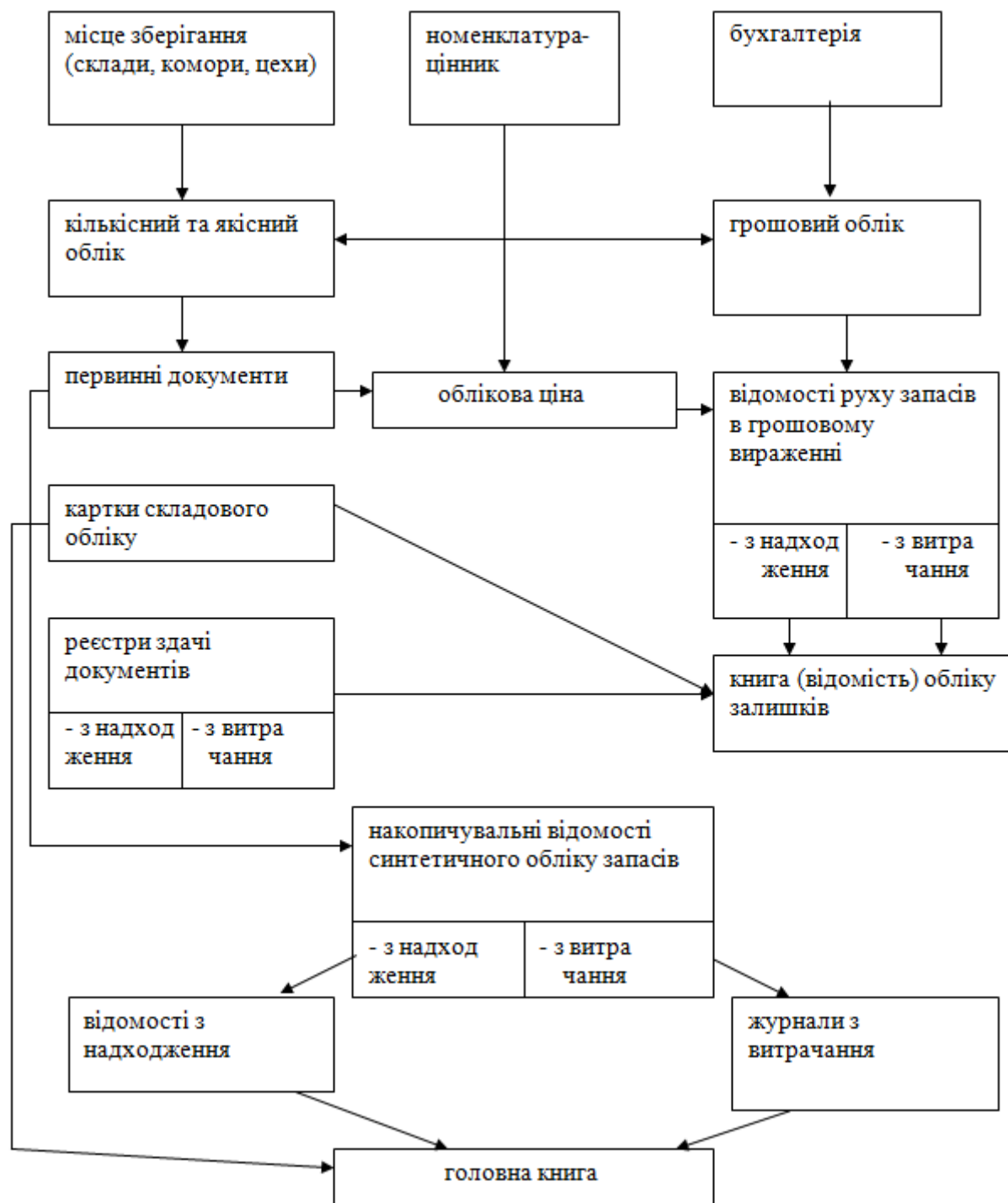

Рисунок 2.14. Організація обліку ВЗ на ПАТ «КХК№1»

При подальшому використанні матеріалів зі складу видача здійснюється на підставі лімітувально-заборної картки або накладної-вимоги на відпуск матеріалів. У разі необхідності додаткового відпуску матеріалів оформлюється акт-вимога на додатковий відпуск матеріалів. Після завершення процесу придбання та витрат, всі використані бланки довіреностей та накладні здаються

в бухгалтерію для обліку, а довіреності списуються за актом списання бланків довіреностей. Усі ці етапи забезпечують прозорий облік матеріальних цінностей і ефективне використання ресурсів на ПАТ «КХК № 1».

Аналітичний облік виробничих запасів ПАТ «КХК № 1» є важливою складовою організації обліку на комбінаті, моніторингу витрат і збереження запасів на всіх етапах виробничого процесу. У цьому процесі необхідно враховувати специфіку обігу виробничих запасів, таких як борошно, дріжджі, сіль, масла, спеціальні добавки та інші компоненти для виробництва хлібобулочних виробів.

Першим етапом аналітичного обліку ВЗ на ПАТ «КХК № 1» є визначення номенклатури запасів, що використовуються в процесі виробництва. Це включає створення списку всіх матеріалів та компонентів, які необхідні для виробництва хлібобулочних виробів. Номенклатура має містити інформацію про кожен вид матеріалу, одиниці вимірювання, постачальників, витрати на одиницю, а також про потребу в матеріалах на кожен етап виробництва

Облік руху виробничих запасів здійснюється за допомогою первинних документів. Важливо враховувати, що при використанні матеріалів у виробничому процесі необхідно правильно оформляти документи для відображення витрат.

Для забезпечення точного обліку на складі ведуться картки складського обліку (ф. № М-12), де фіксуються всі операції з матеріалами: надходження, переміщення між складами, витрати та залишки, що дозволяє відслідковувати кількість та вартість запасів на складах.

Ведення реєстрів та відомостей дозволяє організувати ефективний облік і контроль за ВЗ:

- Журнали витрат і надходжень (ф. № М-20) – для реєстрації всієї інформації про рух запасів на складі;
- Накопичувальні відомості (синтетичний облік), які містять інформацію про загальну кількість запасів, витрати за певний період, залишки на складах.

- Книга обліку запасів – здійснюється для фіксації всіх операцій на складі і для контролю за залишками на складах;

Для узагальнення інформації створюються підсумкові документи, зокрема:

- Журнал витрат і надходжень – це звіт, який відображає всі операції з матеріальними цінностями, що дозволяє здійснювати періодичний контроль за витратами та залишками.

- Головна книга – реєструє всі фінансові операції, пов'язані з рухом запасів, і забезпечує аналіз витрат у розрізі окремих виробничих підрозділів.

Щоб забезпечити правильність та точність обліку, на підприємстві повинні регулярно проводитися перевірки, інвентаризація запасів і порівняння фактичних залишків з обліковими даними. Це дозволяє виявити недостачі або надлишки матеріалів, що може свідчити про порушення або неефективне використання ресурсів.

Аналітичний облік дозволяє здійснювати постійний моніторинг запасів, їх витрат і залишків, щоб оцінити ефективність використання матеріалів. Наприклад, регулярні звіти дозволяють аналізувати витрати за різними матеріалами і визначати, які запаси мають найбільший вплив на собівартість продукції.

Успішний аналітичний облік виробничих запасів на підприємстві з виробництва хлібобулочних виробів забезпечує точний контроль за матеріальними ресурсами, знижує ризики надлишкових витрат та сприяє раціональному використанню запасів. Така система дозволяє своєчасно виявляти проблеми з постачанням і використанням матеріалів, що підвищує загальну ефективність виробничого процесу.

На хлібокомбінаті аналітичний облік ведеться також за центрами відповідальності (цехами, виробничими ділянками):

цех замісу тіста;

цех випікання,

цех пакування тощо.

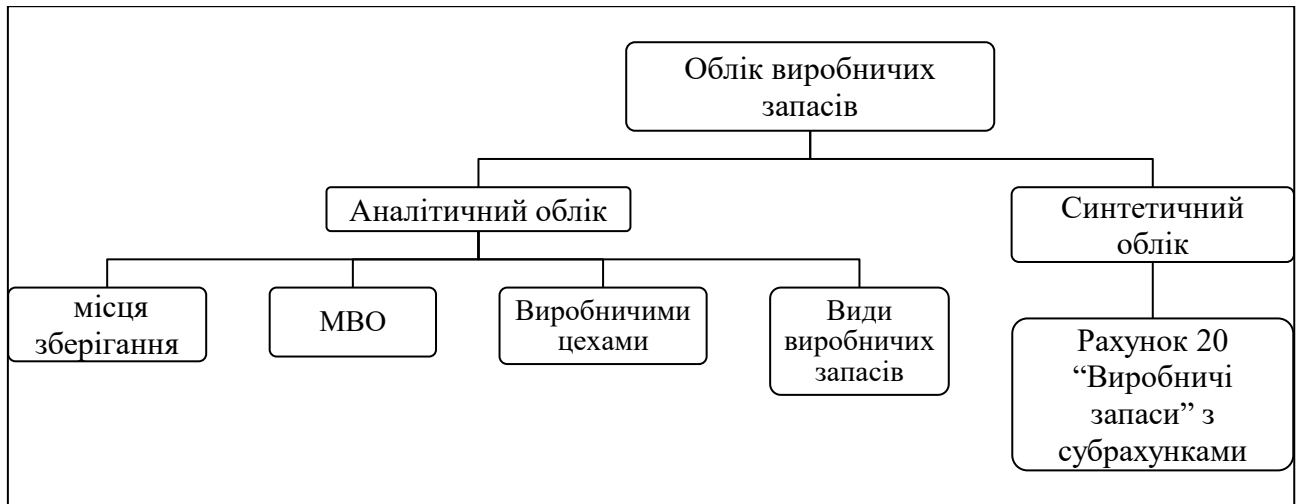

Рисунок 2. 15. Організація аналітичного та синтетичного обліку «КХК №1»

<p>201 «Сировина й матеріали»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • відображають наявність і рух сировини й основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виробництві, а також, відображають допоміжні матеріали, які використовуються при виробництві продукції або для господарських потреб, технічних цілей і сприяння у виробничому процесі.
<p>202 «Купівельні напівфабрикати та комп. вироби»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • на цьому субрахунку відображають наявність і рух купівельних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів, які придбані для комплектування продукції, що випускається, і потребують додаткових витрат праці для їх обробки або складання. • спеціальне обладнання й інструменти, пристрої та інші прилади. • вироби, придбані для комплектації готової продукції, вартість яких не включається в собівартість продукції підприємства, відображають на рахунку 28 «Товари»
<p>203 «Паливо»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Обліковують наявність і рух палива, яке отримується або заготовлюється для технологічних потреб виробництва (газ, інше паливо для пекарських печей). експлуатації транспортних засобів, а також для виробництва енергії й опалення будівель. На цьому субрахунку також обліковують оплачені талони на нафтопродукти і газ
<p>204 «Тара й тарні матеріали»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Відображають наявність і рух усіх видів тари (крім тари, що використовується як господарський інвентар), а також матеріалів і деталей, які використовуються для виготовлення тари та її ремонту (деталі для збирання ящиків, бочкова клепка тощо)
<p>206 «Матеріали, передані в переробку»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • На цьому субрахунку обліковують матеріали, які передані в переробку на сторону і які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів. • Аналітичний облік матеріалів, переданих у переробку, ведуть у розрізі, що забезпечує інформацію про підприємства-переробники і контроль над операціями з переробки і відповідними витратами

Рисунок 2.16. Класифікація субрахунків до рахунку 20 «ВЗ»

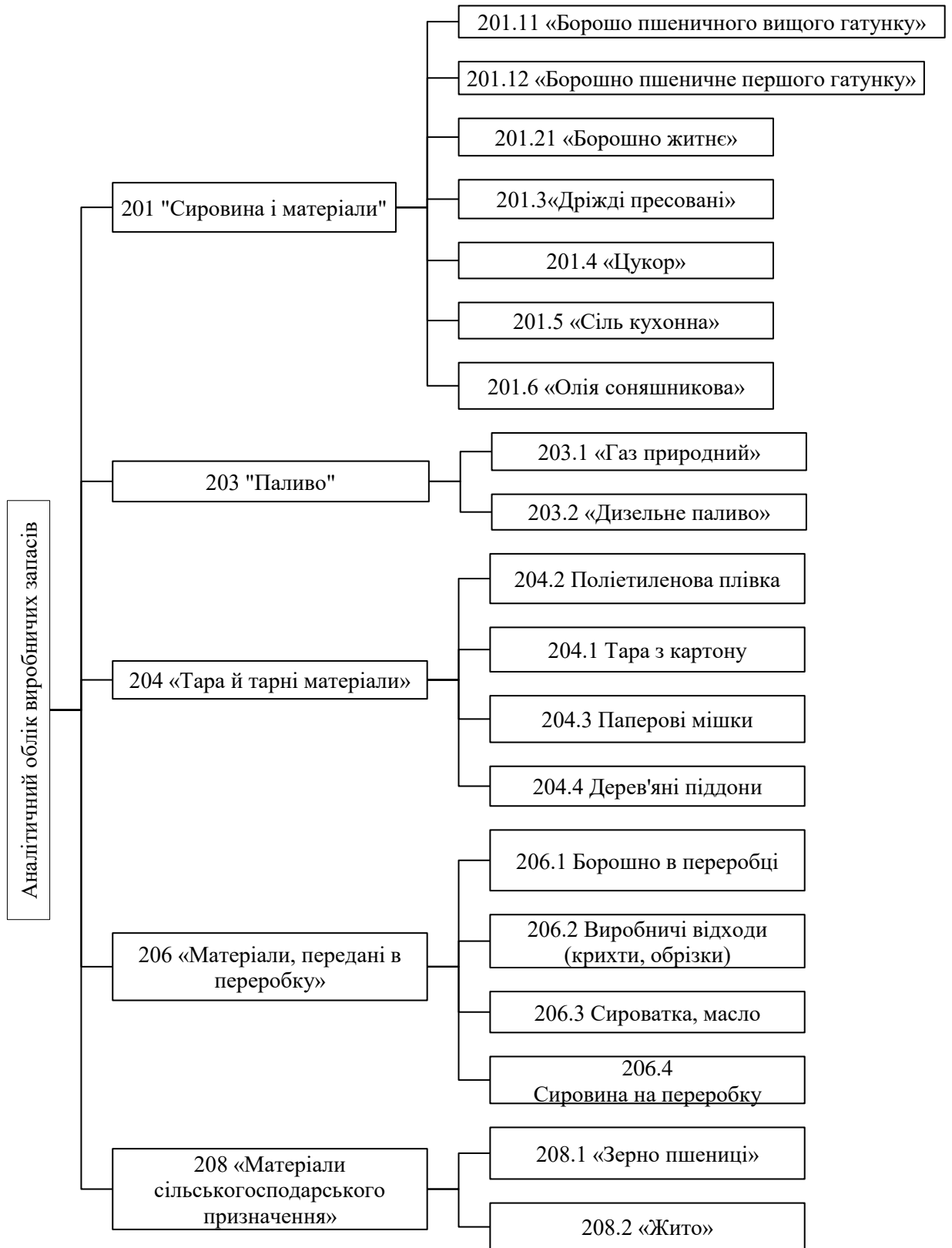

Рисунок 2.17. Класифікація субрахунків до рахунку 20 «ВЗ»

Для ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» (ПАТ «КХК №1») синтетичний облік виробничих запасів здійснюється на основі використання

відповідних рахунків бухгалтерського обліку та бухгалтерських проведенень для придбання, використання та списання виробничих запасів, таких як борошно, дріжджі, сіль, масла та інші компоненти для виробництва хлібобулочних виробів.

Це дозволяє контролювати витрати матеріалів у розрізі окремих підрозділів підприємства.

Аналітичний облік здійснюється на субрахунках синтетичних рахунків і деталізується за видами сировини, матеріалів, палива, що дозволяє отримувати інформацію в кількісному та вартісному вираженні.

Загальна сума залишків та операцій за аналітичними рахунками має відповідати оборотам і залишкам за синтетичними рахунками. Тобто, обороти за всіма субрахунками 201 мають дорівнювати підсумкам по рахунку 201.

Отже, розглянемо відображення на рахунках бух/обліку основних операцій з отримання, переміщення та використання ВЗ на ПАТ «КХК №1».

При надходженні виробничих запасів (1000 кг борошна пшеничного вищого ґатунку на суму 20 000 грн (без ПДВ) на склад підприємства, здійснюються відповідні бухгалтерські проведення:

Дт 201.1 (Борошно пшеничне вищого ґатунку) — Кт 631 (Постачальники) — 1000 кг за ціною 8 грн/кг (8 000 грн).

ВЗ, що постачаються з ПДВ додатково оформлюються проведенням з відображенням податкового кредиту: Дт 641 «ПДВ» - Кт 63 (Постачальники) 4 000,0 грн.

Загальна сума надходження на склад (включаючи ПДВ)- 24 000 грн.

Списання на виробництво відображається Дт 23 (Цех замісу тіста) — Кт 201.1 (Борошно пшеничне вищого ґатунку) — 500 кг на суму 4 000 грн.

Списання допоміжних матеріалів (упаковка): Дт 23 (Виробництво) — Кт 201.7 (Упаковка поліетиленова) — 200 шт. на суму 500 грн.

Надходження палива (природний газ) на склад: Дт 203.1 «Газ природний» Кт 631 «Розр.з постач.» -3045,0 грн.

Списання палива для випікання продукції: Дт 23 (Цех випікання) Кт 203.1 «Газ природний» -) 1 500,00 грн

Після списання частини матеріалів з виробництва або для інших потреб, залишкова вартість на складі повинна бути відображена у бухгалтерії, а також врахована у звітності.

Для контролю залишків на складах, регулярно проводиться інвентаризація виробничих запасів. За результатами інвентаризації складаються відповідні бухгалтерські проводки для коригування залишків та відображення фактичних даних.

Виявлення надлишків сировини під час інвентаризації: Дт 201.1 «Борошно пшеничне вищого гатунку» - Кт 719 «Інші доходи від операційної діяльності» на суму 1000,00 грн.

Виявлення нестачі ВЗ і її списання відображається наступним чином Дт 947 «Списання нестач» Кт 201.1 «Борошно пшеничне вищого гатунку»

Синтетичний облік дозволяє підприємству точно відстежувати всі операції з матеріальними цінностями, забезпечує правильне відображення витрат на виробництво та інші потреби, а також ефективний контроль за залишками на складах. Застосування таких бухгалтерських проводок, як для придбання, так і для списання матеріалів, дозволяє точно врахувати витрати на кожному етапі виробництва хлібобулочних виробів і оптимізувати фінансовий облік підприємства.

2.6. Відображення у фінансовій звітності ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» операцій з виробничими запасами

Формування даних про наявність та рух виробничих запасів на ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» відбувається шляхом регулярного відображення всіх операцій, пов'язаних з надходженням, використанням,

зберіганням та списанням матеріальних цінностей, у відповідних регістрах бухгалтерського обліку та фінансовій звітності. Процес включає документообіг, реєстрацію, облік, контроль та узагальнення інформації для подальшого відображення в облікових системах.

Спочатку кожен факт господарської діяльності, пов'язаний з надходженням або рухом виробничих запасів, фіксується в первинних документах, таких як товарно-транспортні накладні, акти приймання, накладні на відпуск матеріалів та інші. Ці документи є основними джерелами інформації для бухгалтерії, адже вони відображають конкретні операції з матеріальними цінностями, що відбуваються на підприємстві. Операції на складі, що пов'язані з наявністю матеріальних запасів, обов'язково супроводжуються відповідними документами, які дозволяють точно відстежувати їх рух.

Далі інформація, зафіксована в первинних документах, переноситься до аналітичного обліку, де матеріальні запаси систематизуються за різними характеристиками, зокрема за видами, кількістю, вартістю і місцями зберігання. Цей процес забезпечує повний і точний облік кожного матеріалу, що надходить або списується, а також дозволяє здійснювати контроль за їх наявністю на складі в будь-який час.

Аналітичний облік виробничих запасів здійснюється в спеціальних регістрах, зокрема картках складського обліку, у яких зазначаються всі операції, що відбуваються з матеріалами на складі. Ці картки дозволяють оперативно контролювати кількість і вартість кожного виду матеріалу, а також визначати залишки на складах для подальшого використання у виробництві.

Крім того, регістри обліку матеріальних запасів використовуються для формування підсумкових даних, які вносяться до синтетичного обліку. Це відбувається через використання рахунків обліку виробничих запасів, таких як рахунок 20 «Виробничі запаси», що дозволяє здійснювати узагальнений облік на рівні підприємства. На цьому етапі інформація з карток складського обліку та інших регістрів передається в бухгалтерські реєстраційні документи, що дозволяють зберегти точність і узгодженість даних.

У разі використання або списання виробничих запасів на витрати, відповідні проводки відображаються в бухгалтерських регістрах та впливають на фінансові результати підприємства. Придбання матеріалів, їх списання на виробничі витрати або інші потреби фіксується на рахунках «ВВ» (рах.) або інших відповідних рахунках залежно від конкретної операції. При цьому всі операції супроводжуються обов'язковим відображенням у відповідних регістрах бухгалтерії.

Для обліку руху матеріальних запасів підприємство використовує журнал обліку матеріалів, де відображаються всі записи щодо надходження та відпуску матеріалів. Цей журнал дозволяє побудувати повну картину руху запасів і здійснити контроль за їх витратами в кожному підрозділі.

Отже, інформація з первинних документів підсумовується в оборотних відомостях за аналітичними рахунками та Журналі 5. Відомість 5.1 і сальдова відомість №2 аналітичного обліку використовуються для обліку за синтетичними рахунками і субрахунками, а також ведуться з урахуванням центрів відповідальності, матеріально відповідальних осіб, місць зберігання та напрямів витрат. Журнал 5 застосовується для відображення кредитових оборотів за рахунком 20. Для контролю правильності відображення операцій з ВЗ дані Журналу 5 звіряють із сальдовими відомостями та Головною книгою.

Наявність та рух виробничих запасів відображаються також у фінансовій звітності підприємства, зокрема в балансі, де запаси зазначаються за їх залишковою вартістю на певну дату. Для цього на підставі аналітичного обліку та синтетичних даних складається баланс підприємства, де виділяються розділи, що стосуються виробничих запасів, а також витрат на виробництво, пов'язаних із використанням цих матеріалів.

У балансі загальна сума виробничих запасів, включаючи сировину, матеріали, малоцінні предмети, паливо, напівфабрикати тощо, відображаються у розділ II "Оборотні активи" у рядку Рядок 1100 «Запаси». У формі 5 «Примітки» деталізується склад ВЗ за видами матеріалів із зазначенням їх залишків на початок і кінець звітного періоду у розділі «Запаси».

Завдяки чітко налагодженій системі обліку та регулярному контролю за рухом виробничих запасів, ПАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» має можливість оперативно відстежувати наявність і використання матеріалів, здійснювати оптимальне планування закупівель та витрат, а також забезпечувати точність фінансової звітності.

2.7. Удосконалення обліку виробничих запасів

Проблемні аспекти обліку виробничих запасів доповнюються складністю гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку із міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Хоча національні стандарти України поступово адаптуються до вимог МСФЗ, існує низка невідповідностей, які впливають на достовірність і прозорість обліку запасів.

Основною відмінністю є підходи до оцінки виробничих запасів. МСФЗ приділяє особливу увагу справедливій вартості активів та знеціненню запасів, що не завжди знаходить відображення в національних стандартах. Наприклад, за П(С)БО запаси оцінюються за первісною вартістю, яка в багатьох випадках не відповідає поточній ринковій ситуації. Це може викликати розбіжності між звітністю підприємств, які використовують національні стандарти, і вимогами МСФЗ, особливо під час складання консолідованої звітності для міжнародних інвесторів або партнерів.

Важливим аспектом є знецінення запасів. За МСФЗ, якщо очікувана чиста вартість реалізації нижча за первісну вартість запасів, слід відобразити збитки від знецінення. У національній практиці часто відсутні чіткі методики для розрахунку таких збитків, що призводить до спотворення реальної вартості активів у звітності. Це ускладнює об'єктивне оцінювання фінансового стану підприємства.

Ще одним викликом є визнання витрат у зв'язку з рухом запасів. Національні стандарти часто орієнтовані на більш спрощений підхід, тоді як МСФЗ акцентує увагу на деталізації операцій, що потребує ретельного обліку за допомогою сучасних ERP-систем. Наприклад, розподіл транспортно-заготівельних витрат або витрат на зберігання не завжди відповідає міжнародним підходам.

Недостатня гармонізація стандартів створює кілька негативних наслідків.

По-перше, відсутність єдності у відображенні інформації ускладнює взаємодію з інвесторами та кредиторами, що може обмежувати доступ підприємства до зовнішніх фінансових ресурсів.

По-друге, для адаптації національної звітності до МСФЗ потрібні додаткові ресурси, включно з консультаційними послугами та спеціальними програмами. А також існує ризик податкових розбіжностей, тобто різні підходи до оцінки запасів можуть впливати на оподатковуваний прибуток, що створює додаткове навантаження на підприємство. Для подолання цих проблем необхідно розширювати застосування МСФЗ на підприємствах, впроваджувати єдині методики, поступово адаптувати національні положення до міжнародних. До того ж становлення чітких процедур оцінки та управління запасами дозволить уникнути ризиків знецінення та невідповідності між звітністю і фактичними залишками. На державному рівні необхідно розробити зрозумілі інструкції для гармонізації національних і міжнародних підходів до обліку, а інтеграція RP-систем дозволить автоматизувати облік, забезпечуючи відповідність як національним стандартам, так і МСФЗ.

Також, однією з проблем обліку виробничих запасів є недостатня увага до їхньої оцінки, що здійснюється відповідно до встановлених методів, які не завжди відображають реальну ринкову ситуацію. Використання таких методів, як FIFO, в умовах інфляції може призводити до заниження собівартості продукції, що викривлює фінансові результати підприємства та створює хибне уявлення про його прибутковість. У той же час, середньозваженої оцінки теж мають свої недоліки, зокрема, у періоди коливання цін вони можуть або

завищувати, або занижувати витрати на виробництво, що негативно впливає на об'єктивність фінансової звітності.

Недостатній контроль за рухом запасів також є серйозною проблемою, яка може спричинити накопичення надлишкових матеріалів. Це не лише знижує ліквідність підприємства, але й потребує додаткових витрат на зберігання, що включає витрати на оренду складів, оплату праці складівського персоналу та підтримання умов зберігання. У разі відсутності належного управління запасами на складі може накопичуватися значна кількість товарів, що не мають попиту, або ж товарів із закінченим терміном придатності. Невчасне виявлення таких запасів збільшує ризики втрат і зниження рентабельності.

Ще одним критичним аспектом є складнощі, що виникають під час проведення інвентаризацій. Затримки у проведенні інвентаризацій або неякісне виконання цього процесу часто спричиняють невідповідність між фактичними залишками запасів і даними бухгалтерського обліку. Це може бути наслідком недостатньої організації інвентаризаційного процесу або браку сучасних інструментів автоматизації. Відсутність чітких процедур для проведення інвентаризацій і регулярних перевірок руху запасів знижує достовірність облікових даних, що своєю чергою впливає на прийняття управлінських рішень.

Важливим кроком є вдосконалення методів оцінки запасів шляхом адаптації їх до сучасних умов ринку, що дозволить уникнути викривлення фінансових результатів.

Необхідно також розробити й упровадити чіткі критерії для оцінки ефективності використання запасів. Регулярні інвентаризації слід проводити з використанням сучасних скануючих пристроїв і програмного забезпечення, що спростить облік і зменшить кількість помилок. Крім того, слід підвищувати кваліфікацію персоналу, відповідального за облік і управління запасами, щоб забезпечити високий рівень організації роботи.

Упровадження заходів дозволить підприємству не лише оптимізувати управління виробничими запасами, а й знизити витрати, пов'язані з їх зберіганням і рухом. Як результат, покращиться достовірність облікових даних, підвищиться ефективність фінансового управління та стабільність фінансових результатів підприємства в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Виробничі запаси складають значну частину активів підприємства і є критичним елементом у забезпеченні безперервного процесу виробництва, особливо на підприємствах харчової промисловості, таких як ПрАТ «Криворізький хлібокомбінат №1». Зниження витрат на зберігання та транспортування, а також своєчасне виявлення і використання сировини без перевищення запасів, позитивно впливає на собівартість продукції та фінансові результати. Належний облік виробничих запасів дозволяє підтримувати ефективність операційної діяльності, знижувати ризики та оптимізувати використання матеріальних ресурсів.

Підприємство ПрАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» займається виробництвом широкого асортименту хлібобулочних виробів, зокрема різних видів хліба, булочок, батонів, здоби, а також сухарів та пряників. Основною специфікою діяльності є використання натуральних інгредієнтів без консервантів, що потребує особливої уваги до зберігання та обліку сировини. В умовах великого обсягу виробництва та постійної потреби в оновленні запасів сировини для забезпечення безперервності виробничого процесу, підприємству необхідно ефективно організувати облік запасів, включаючи точну оцінку, контроль за їх використанням та своєчасну інвентаризацію.

Аналіз облікової системи ПрАТ «Криворізький хлібокомбінат №1» показав, що у підприємстві ведеться централізований облік запасів із застосуванням автоматизованих систем. Підприємство застосовує традиційні методи обліку запасів, зокрема метод FIFO, та дотримується нормативних вимог. Особливістю обліку є облік сировини (борошно, дріжджі, цукор) за кількісно-сумовим методом, а також контроль за витратами через калькуляційні статті. Інвентаризації проводяться щоквартально, що дозволяє своєчасно виявляти розбіжності між фактичними і обліковими залишками запасів.

Облік виробничих запасів на підприємстві здійснюється на основі рахунків класу 2 «Запаси». Рахунок 201 «Сировина і матеріали» детально

розподіляється на окремі субрахунки, що дозволяють здійснювати точний облік різних видів сировини, необхідних для виробництва, а саме:

201.1 «Борошно першого ґатунку» — для обліку борошна першого ґатунку, що є основною сировиною для виробництва хліба.

201.2 «Борошно вищого ґатунку» — для обліку борошна вищого ґатунку, яке використовується для виготовлення більш високоякісних виробів.

201.3 «Дріжджі» — для обліку дріжджів, що застосовуються у виробничому процесі.

201.4 «Цукор» — для обліку цукру, що використовується у виробництві здобних виробів та печива.

201.5 «Сіль» — для обліку солі, важливого компонента при виготовленні хлібобулочних виробів.

Первинний облік ВЗ передбачає застосування форм документів визначених нормативними актами, що регламентують облік ВЗ: прибуткові накладні — для обліку надходження сировини та матеріалів на склад; ТТН — для оформлення перевезення запасів між підрозділами чи на склад; акти списання — для обліку використання запасів у виробничому процесі.; лімітно-забірні картки тощо. У сальдових відомостях та оборотних відомостях здійснюється узагальнення даних по аналітичних рахунках, що дозволяє зібрати необхідну інформацію для складання фінансової звітності та контролю за правильністю обліку. Для узагальнення даних синтетичного обліку використовується Ж-О5, Головна книга.

Водночас виявлено низку проблем, зокрема недостатню деталізацію класифікаційний груп ВЗ, проблеми, пов'язані з недоліками в документуванні операцій, недостатнім контролем за рухом запасів та нерегулярним проведенням інвентаризацій. Це призводить до накопичення надлишків, підвищення витрат на зберігання та ризику невідповідності між фактичними і обліковими залишками. Для покращення обліку виробничих запасів на підприємстві необхідно впровадити більш детальний аналітичний облік для кожної категорії запасів, що дозволить краще відслідковувати їх рух,

оптимізувати витрати та забезпечити більш точні фінансові результати;
Вдосконалити систему інвентаризації запасів, забезпечити своєчасне оновлення даних в облікових системах для зменшення ризиків від знецінення або списання невикористаних матеріалів; підвищити точність відображення запасів у фінансових звітах, забезпечивши відповідність між аналітичними та синтетичними рахунками для уникнення помилок у звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алімова, Т. А. Логістичний підхід до управління запасами на підприємстві. Логістика і транспорт. 2016. № 9(5). С. 32-38.
2. Бондаренко О. М. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. Інвестиції: практика та досвід № 2. 2020. С. 63-67.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; за ред. [і з передм.] Ф. Ф. Бутинця. — 8 ме вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП «Рута», 2009. — 912 с
4. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна та ін. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 536 с
5. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку від 31 груд. 1999 р. № 16. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 10.05.2020).
6. Довга Т. А. Роль та місце аналізу виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства / Т. А. Довга // Молодий вчений. – 2015– № 5 (20). – Частина 1. – С. 130-134.
7. Дмитренко А.В. Економічна сутність поняття виробничі запаси / А.В. Дмитренко, І.В. Балабась // Економіка і регіон. 2016. № 2 (57). С. 149-152.
8. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку від 07 лют. 2013 р. № 1. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 05.05.2020).
9. Запаси : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 2. URL:: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti> (дата звернення: 08.05.2020).

10. Запаси : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 від 20 жовт. 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 08.05.2020).

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30 лист. 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 11.09.2024).

12. Іщенко М.І., Литвиненко В.С. Підходи до оцінки запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем: *Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції*, 5 грудня 2024 р. Кропивницький: ЦНТУ, 2024. 510 с.

13. Ковальов В. В. Управління виробничими запасами: обліковий аспект. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. № 8(2). С. 85-90.

14. Коваль Н.І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти / Н.І. Коваль // *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 7. С. 93-105.

15. Концептуальна основа фінансової звітності URL: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Conceptual_Framework_Ukr_AN19.pdf (дата звернення 10.04.2019)

16. Концептуальна основа фінансової звітності: видана РМСБО у вересні 2010 р., переглянута в березні 2020 року. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-finansovoi-zvitnosti>.

17. Кужельний М.В. Організація бухгалтерського обліку: підручник /М.В. Кужельний, С.О. Левицька. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с. *Кочерга С. В. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : [навч. посіб.] / С. В. Кочерга, К. А. Пилипенко. – К. : Центр навчальної літератури. – 2005. – 216*

18. Кудіна О.М. Процесний підхід до організації обліку виробничих запасів підприємства. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1(56). С. 220–226.

19. Левченко О.П. Шляхи удосконалення організації обліку виробничих запасів/ Левченко О.П.//Збірник наукових праць таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки), м. Мелітополь, №4(28), 2014 р. С. 266 – 271

20. Лень В. С. Облікова політика та її складові / В. С. Лень, В. В. Гливенко // Облік і фінанси. - 2019. - № 2. - С. 26-35. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_2_6

21. Макаренко А.П., Телевінова О.В. Удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів у системі управління ПАТ «Запоріжсталь». Економіка та держава. 2019. №1. С. 27-34.

22. Макаренко А.П. Стан та перспективи обліку виробничих запасів / Макаренко А.П., Ярданова Т. Г. // Соціально економічний розвиток / Матеріали XXXII Міжнародної науково практичної конференції, Чернівці, 18-19 січня 2016 р. Т. 3. Київ: Науково-видавничий центр «Лабораторія думки», 2016. С. 4-6.

23. Макаренко А. П. Фінансовий облік I: [навч. посібник]. Видання 2-ге, доповнене, перероблене [гриф МОН України] / А. П. Макаренко, О. М. Панченко, Г. М. Безкоста. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 400 с.

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text

25. Очеретько Л. М., Романова Ю. Ю. Проблеми та удосконалення організації обліку виробничих запасів. Ефективна економіка. 2019. № 11. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7390> (дата звернення: 06.12.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.48

26. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> .

27. Подолянчук О.А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік / О.А Подолянчук // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 5. С. 88-101.
28. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
29. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88
30. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02 вер. 2014 р. № 879. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 13.05.2024).
31. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 05.05.2024).
32. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція, затверджена наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 05.05.2024).
33. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: наказ Міністерства статистики України № 193 від 21.06.1996 р. URL <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 13.05.2024)
34. Про Примітки до річної фінансової звітності Наказ Міністерства фінансів України URL <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 13.10.2024)
35. Подмешальська Ю. В., Скирдова О. А. Бухгалтерський облік та управлінський облік виробничих запасів. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 21. С. 93–99. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.21.93
36. Рубан Л.О. Економічна сутність поняття виробничих запасів на промисловому підприємстві / Л.О. Рубан, Т.І. Яковенко // Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 34. С. 319-324.

37. Сопко В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / В. Сопко, З. Гуцайлюк, М. Щирба, М. Бенько. — Тернопіль: Астон, 2005. — 197-199 с.

38. Шестерняк М.М., Мудра А.Я. Теоретичний аспект визначення економічної сутності виробничих запасів як основного фактору процесу виробництва. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: зб. матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-коф. (Тернопіль, 23 грудня 2020 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41050/1/37.pdf>.

39. <https://mof.gov.ua/>

40. <https://zakon.rada.gov.ua/>

41. <https://clarity-project.info/smida/00381516?year=2020>